

Narodna mesečna
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Cek. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inzerate.

Podružnica
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.

Filliale
Novo mesto.

SCLOVENECE

Vojno poročilo št. 1092

Dve sovražni ladji

potopljeni

Nemška letala bombardirala Malto Sovražnik je včeraj izgubil 27 letal

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Nasla torpedna letala in nočni bombniki so
napadli sovražno spremiljavo ob tuniški obali:
s torpedi sta bila zadeta in potopljena ena več
kakor 5000 tonska petrolejska ladja in en parnik;
neka druga edinica, verjetno petrolejska ladja, se
je užgala, zadeta od bomb.

Nemška letala so mečala bombe na le-
tališča na Malti in povzročila obširne požare;
spremljevalni lovci so zbili dva »Spitfirae«.

Sovražne letalske skupine so delovale nad
krajem Messinske ožine, Sicilije, Sardinije
in nad Pantellerijo; znatna škoda je na-
stala na hišah v Messina in v Reggio Calabria,
kjer je neka bomba tresčila v najdenišnico.

Sovražnik je izgubil 27 letal: 19 so jih sestre-
lili italijansko-nemški lovci, 8 pa protiletalsko to-
pništvo in sicer dve nad Sardinijo, tri nad
Pantellerijo in tri nad Messino.

Dodatek k vojnemu poročilu št. 1892:

V nastopu proti sovražni spremiljavi, napadeni
od naših letalskih skupin, kot govori današnje
vojno poročilo, so se odlikovale posadke pod vod-
stvom naslednjih častnikov: kapitan Segue Carlo
iz Triesta, poročnik Servido Giancarlo iz Milana,
podporočnik Vella Natale iz Rima.

Dodatek k vojnemu poročilu št. 1092:

Doslej našete žrtve v današnjem poročilu
omenjenih napadov znašajo 100 mrtvih in 102 ra-
njena v Reggio Calabria in Villa San Gio-
vanni, 4 mrtve in 10 ranjenih v Messina.

Krajevni boji na vzhodu

Izjalovljeni sovjetski napadi pri Lisičansku in Suhiničih — Nad Nemčijo je bilo včeraj uničenih 21 nasprotnih letal — London bombardiran

Hitlerjev glavni stan, 22. maja. Nemško
vrhovno poveljstvo objavlja:

Krajevni sovjetski napadi severno od Lisi-
čanske in jugozapadno od Suhiničev so se
izjalovili v borbah od moza do moza z visokimi
izgubami za sovražnika. Letalstvo je podpiralo
obrambne boje kopne vojske z neprestanimi na-
padi strnoglavnih in bojnih letal.

V zaledju srednjega odseka vzhodnega bo-
jišča je bilo razdejanih 15 tabgorov tolp, tople
same pa uničene in zaplenjene mnogo orožja in
zalog.

Na ostalem vzhodnem bojišču samo obojestrans-
ko delovanje izvidniških in napadalnih odsekov.
V vodah Ribiškega polotoka je bil z
bombnim zadetkom potopljen sovražni 4000 tonski
tovorni parnik.

V Sredozemlju je uničilo letalstvo včer-
aj 18 sovražnih letal. Pod lovsko zaščito napada-
joča hitra nemška letala so včeraj podnevi
z dobrim učinkom obstreljevala letalske oporišča
na otoku Malti.

Pri dnevnem letalskem napadu sovražnika na
Nemški zaliv je imelo prebivalstvo izgube. V
mestnih področjih Wilhelmshavena in Erde-
na je nastala večja škoda. Lovci in protiletalsko
topništvo z morja in s kopnega so sestrelili 17
napadajočih štirimotornih bombnikov. Dve nemški
letalski letali sta bili pri tem izgubljeni in letal-
skih bojih. Pri poletih nad zasedeno zapadno
ozemlje so bila uničena štiri sovražna letala.

V noči na 22. maj so hitri bombniki ponovno
obstreljevali posamezne vojaške cilje na področju
Londona in ob južni obali Anglije. Iz-
gubili smo eno letalo.

Pri posameznih sovražnih in vznemirjalnih
poletih so letala ponoči priletela nad zahodno
in severno državno ozemlje.

Berlin, 22. maja. Južno od Moskve, in sicer pri
Suhiničih, ki tvorijo nemški kljun proti vzhodu,

se že dalj časa opazuje zbiranje sovjetskih čet. V
berlinskem poročilu, kateremu se pripisuje uradni
značaj, je rečeno, da ogledniška letala niso za-
pazila le zbiranja velikih pehotnih oddelkov, marveč
tudi številne oklepne oddelke, ki se premikajo po
cesti iz Moskve proti Suhiničim. Iz tega se da
sklepati, da ima sovražnik napadalne namene. Ta
sklep potrjujejo tudi veliki konvoji avtomobilskih
cistern, s katerimi dovažajo Sovjeti bencin in pri-
pravljajo velika petrolejska skladišča blizu bojišča.
Ničve pa seveda ne more reči, kdaj bo prišlo do
bojev in tudi ne, kje bodo Sovjeti morda začeli
napadati.

V uradnem poročilu se nahajajo imena Suhi
Niči, Orel, Kursk. Prav verjetno bodo Sovjeti tu-
kaj začeli napadati. To pa je seveda le preprosto
ugibanje, kajti vedno lahko pride do nenadnih
sprememb, čeprav se iz navideznih znakov, ki se
zapazijo na bojišču, da sklepati prav nasprotno.
Boji bi utegnili oživeti tudi pri Leningradu, kjer
nemško težko topništvo brez prestatka uničuje vo-
jaške naprave v mestu in na otoku Kronstadt.

Na srednjem odseku se množe ogledniški spo-
padi, kar dokazuje, da oba nasprotnika tiptljeta
drug drugega in da bi rada od vojnih ujetnikov
kaj več izvedela o nasprotnikovih načrtih. Srečen
udarec je izvedla patrila nemških arditov, ki so v
pokrajini Orel prekorčili majhno reko Neruk, se
prebili skozi sovjetska minska polja in na en kilo-
meter širokem odseku uničili nekaj utrdb. Ko so
se Rusi otresli prvega presenečenja, so takoj orga-
nizirali protinapad z mnogo večjimi oddelki, tako
da so se arditji morali umakniti. Preden pa so pre-
korčili reko, so uničili še 25 čolnov na vzhodnem
bregu Neruka. (»Le Ultime Notizie«).

Berlin, 22. maja. AS. Preteklo noč je imela
nemška prestolnica letalski alarm. Poročati ni nič
posebnega. Ni bilo ne izgub med prebivalstvom,
ne škode.

Zadnje priprave za poletne boje

Berlin, 22. maja. Vojaški sodelavec nemške
uradne poročevalske agencije piše: V dobi, ko se
kakor je v začetku vojne običajno, izvajajo zadnje
priprave za poletne boje, se lahko reče, da na nem-
ški strani lahko uresničujemo vse svoje postavljene
načrte, čeprav se ne more reči, so li obrambni ali
napadalni.

Kar pa ni več nobena tajnost, je dejstvo, da ti
načrti temelje na novih in tehničnih odkritjih letal-
stva, na zahodu pa tudi na odkritjih posebnih edi-
nic nemške mornarice. Tako ima danes nemško
vrhovno poveljstvo jasen pogled o sovražni raz-
vrstitvi, končani pred nekaj tedni, zlasti mu je
točno znano vse, kar so Sovjeti delali južno od Mo-
skve in na odseku pri Kursku. Iz vsega sledi, da
namerava sovražnik izvesti veliko poletno ofenzivo
in da bi rad med drugim uničil tudi nemški kljun
na odseku pri Orlu.

Dejstvo, ki se ga je treba v zvezi s temi pri-
pombami zavedati, nadaljuje vojaški dopisnik

Nov turški notranji minister

Ankara, 22. maja. AS. AS. Poročajo, da je
sinoči iz zdravstvenih razlogov odstopil turški no-
tranji minister Recep Peker. Za novega notranje-
ga ministra je bil imenovan dr. Duran, ki je bil v
imenjevi vladi gradbeni minister, nato pa pod-
predsednik parlamentarne skupine republikanske
ljudske stranke.

Četrta obletnica jeklenega pakta

Ob obletnici pakta in po zmagovitih nastopih kot jih svet doslej še ni videl, pozdravlja narodno-socialistična
Nemčija rimsko zavezništvo z Ducejevo besedo: zmagati

Berlin, 22. maja. AS. Za obletnico podpisa je-
klenega pakta je nemški list DAZ v včerajšnji
jutranji izdaji poudaril temeljne točke zgo-
dovinskega dogodka ter posebej naglasil, da je
bil pakt sklenjen 29. maja 1939 kot odgovor sil
osi na novo obkoljevalno politiko, ki je že te-
daj dobivala jasne obrise. Prav v času, ko so
v Rimu in Berlinu polagali temelje novega
pakta, so Angleži ščuvali Poljake, naj se upro-
rešitvi danziškega koridorja, ter trkali na
francoska in moskovska vrata, ker bi se radi
posvetovali v vojaških zadevah. Sklenitev pak-
ta je bil silen političen čin, ki je svaril,
naj se nihče ne igra z ognjem. V duhu tega
pakta sta italijanski in nemški narod posled-
tesno sodelovala.

Skupaj sta konec avgusta in ob začetku
septembra 1939 napregla vse sile, da bi evrop-
sko celino obvarovala nove vojne nesreče.

Ko sta Anglija in Francija sprožili vojno
pod danziško pretvezo, se je Italija najprej
kot nevojskujoča za država, spomlad 1940 pa
kot vojaška zavezništva pridružila nemškemu obo-
roženim silam, da bi v tovariškem boju do-
segla skupen cilj. Na mnogih bojiščih, najprej
v Franciji, potem v Afriki in na vzhodnem bo-
jišču so se italijanske divizije borile v tesnem
sodelovanju z nemškimi tovariši za svobodo
svojih dežel in Evrope. Duh tovarštva se je
najbolj pokazal v Afriki, čeprav je bil pakt
tudi na političnem in gospodarskem polju kar
moč uspešen. Pakt je sponel na gsebem pri-
jateljstvu dveh vojakov v prvi bojni črti.
Adolfa Hitlerja in Benita Mussolinija, na skup-
nosti fašističnega in nacionalno socialističnega
nauka, na sorodnosti zgodovinske usode obeh

narodov in na skupni grožnji istih sovražni-
kov ter tako postal ustvarjalna sila nove Evro-
pe in resnična os nove Evrope. Pakt je klju-
beval pritisku, ki ga je hotel zdrobiti. Sovraž-
niki so v miru skušali ločiti zavezništvo s pri-
lozovanjem in obljubami, v vojni pa z gro-
žnjami, obrekovanjem in žalitvami. Vprav v
zadnjih tednih so upali, da os ne bo premagala
tuniške preskušnje. Toda kakor nemški narod
tako je tudi italijanski narod dal edini odgo-
vor: vera v skupno delovanje, posvečena v
času, ki zahteva skrajni napor in zagrižen duh
vdanosti.

Četrta obletnica sklenitve jeklenega pakta
daje priložnost, da se vnovič poudari ta skun-
nost. Dan pred padcem Tunisa je Duce obnovil
vero in italijanski narod mu je priredil z že-
leznjo voljo in s popolno zavestjo preskušnje,
ki ga že čakajo.

Italijanski podtajnik za zunanje zadeve Bas-
tiani — nadaljuje list DAZ — je v svojem
govoru v senatu s fašistično treznostjo razložil,
zakaj ne more Italija iti po drugi poti, razen
po poti časti, ki je edino imetje razdedinjenih
narodov. Znova je potrdil skupnost misli in de-
janj, ki veže Italijo z vsemi njenimi zavezni-
ci. List zaključuje, da bo izmenjava pozdrav-
ov med Rimom in Berlinom, ki se ima bodo
pridružili še drugi člani trojne zveze, opravlje-
na v času, ki zahteva skrajne napore in za-
grizen duh vdanosti. Ob obletnici pakta in po
zmagovitih nastopih, kakor jih doslej svet še
ni videl, pozdravlja nacionalno socialistična
Nemčija rimsko zavezništvo z Ducejevo besedo: zmagati.

Berlin, 22. maja. AS. Diplomatski urednik
nemške poročevalske agencije se je posebej
spomnil zgovinskega dne, ko je bil podpisan
pakt, ter zlasti poudarila, da pakt ni bil skle-
njen samo zato, da bi se Italija in Nemčija
združili v skupnost za mirno rešitev vseh pro-
blemov, ki jih je zakrivila versajska mirovna
pogodba in s katerimi je ogražala obstoj Evrope,
marveč tudi zato, da bi se skupaj postavili po
robu vsem poskusom, ki bi pretili italijanske-
mu in nemškemu življenjskemu prostoru, in

vsem silam, ki bi hotele nasilno zavirati živ-
ljenjski razvoj obeh narodov. Potem je opo-
zoril na besede, ki jih je svoj čas izrekel Rib-
bentrop glede vzorne zamisli, ki je prevečevala
os, da bi namreč branili mir, pravičen mir in
tak mir, da bi Evropi zagotovili trajen red. Ven-
dar pa so nasprotniki na resno voljo po miru
in obnovi odgovorili tako, da so sprožili spopad,
ki se je razvil v svetovno vojno in v kateri
je os prestala preskušnjo krvi in ognja. Imamo
jekleno zvezo, pravi dalje, ki se bo uprl vsa-
kemu poskusu cepitve in ki nudi poročstvo, da
bodo nemški, italijanski in zavezniški vojaši
brani sleherno pred evropske zemlje, ki bi bi-
la ogrožena po zunanjih silah. Pakt je tudi
poročstvo, da bo ta nevarnost tudi dokončno
odpravljena, zakaj skupnost 500 milijonov lju-
di, ki jo tvori Nemčija, Italija in zavezniške
sile, je trdno odločena zdrobiti slehernega na-
sprotnika, ker se zaveda, da gre za življenje
ali za smrt. Ob obletnici jeklenega pakta je
bolj kot prej veljavno geslo, da tvori Italija
in Nemčija nerazdružljivo zvezo in da tega
dejstva nobena sila na svetu ne bo mogla spre-
meniti. Duh, ki preveča to skupnost, je obsežen
v zgodovinskem govoru, ki ga je imel Duce
28. septembra 1937 v Berlinu: »Govoriti moramo
jasno in iskreno in kadar smo prijatelji, mo-
ramo korakati skupaj do konca«.

Berlin, 22. maja. AS. Današnji tisk posveča
dolge članke četrti obletnici podpisa jeklenega
pakta. Listi povzdigujejo vojaške kreposti italijan-
skega naroda in duha jeklenega pakta, ki je etnil
v čudovit blok moralne in gmojne sile dyh veli-
kih narodov v borbi za obnovo Evrope in za dosego
večje pravičnosti na svetu. Jekleni pakt — piše
»Völkischer Beobachter« — je v teku te vojne
ponovno dokazal da dela čast svojemu imenu.
Mussolinijevo ljudstvo — pripominja s svoje strani
»Börsen Zeitung« — dokazuje svetu neukrotljivo
vero in čudovito moč, italijansko ljudstvo kaže, ka-
ko se njegove narodne lastnosti usmerjajo ter po-
stajajo orjaške v času, ko se množe težave, ki jih
mora premagovati. Isti cilji, isti ideali, iste življenj-
ske potrebe in isti sovražniki, nadaljuje glasilo nem-
skih oboroženih sil, kakor pri nemškem ljudstvu.

Hermetičen molk sovjetskega tiska

Davies dvori boljševikom, ker bi rad dosegel dovoljenje za uporabo ruskih letališč za napade proti Japonski, Sovjeti pa trdovratno molče

Berlin, 22. maja. Poročilo, da je maršal
Stalin sprejel Daviesa, ki mu je prinesel Ro-
oseveltovo pismo, je danes na častnem mestu v
anglosaški propagandi. Moskovski tisk do dan-
es ni črnil besedice o Daviesovi navzočnosti
v Moskvi, kakor tudi o Churchillovi na-
povedi sestanka v tleh. Davies je takoj zbral
tude dopisnike in jim govoril o brezpopojnem
občudovanju boljševizma. Romal je celo v Sta-
lingrad in položil venec v spomin hrabrim bor-
cem. Spričo tega je sovjetska rezerviranost še
značilnejša. V Berlinu smatrajo, da se Davies
zaveda težavnosti svoje naloge. Na vse načine
se priljuje boljševikom ker vidi, da je zaupa-
na mu naloga zelo trda.

National Zeitung piše, da je iz dopisov
anglosaških dopisnikov v Moskvi razvidno, da
bi zavezništvi radi dosegli od Sovjetske zveze
neko novo posebno pomoč. Ta pomoč naj bi
bila v zvezi z zaostritvijo vojne proti Japo-
nski. Zato pravi list, da je lahko uginiti, kaj
hoče Davies. Očitno je njegova naloga v
zvezi z važnimi vojaškimi vprašanji, ki so jih
preizkusili Amerikanci v 18 mesečni vojni
proti Japonski. Napovedano bombardiranje ja-
panskih mest je težko izvesti zgolj z letalo-
nosilkami in zato bi potrebovali bližja letal-
ska oporišča. Göringovo glasilo je mnenja, da
se ne da predvideti, kako bodo v Moskvi spre-
jeli ameriške zahteve. Naglasa pa v nekem
dopisu iz Ankare, da sta konferenca v Washing-
tonu ter Rooseveltova poslanica Stalinu začel
tudi nove in važne dobe v odnosjih med So-
vjetsko Zvezo in demokracijami.

Se bolj jasno govore o vsebini Rooseveltov-
vega pisma nekateri švicarski listi, ki pravijo,
da bi se sestanek treh utegnil vršiti takrat, ko
bodo Amerikanci imeli vtis, da je Moskva v
načelu sprejela Rooseveltove zahteve. Do se-
stanka bo prišlo le, ko bodo boljševiki pri-
pravljene odstopiti ameriškim oboroženim si-
lam letalska strateška oporišča na svojem ozem-
lju za bombardiranje Japonske. Ker je to
vprašanje zelo kořljivo, so berlinski politični

krogi seveda zelo rezervirani. Govornik nem-
škega zunanega ministrstva je le pripomnil,
da Churchill in Roosevelt nujno potrebuje-
ta Stalinu za izvedbo svojega načrta za nadalje-
vanje vojne. Ne moreta pa skleniti, ali bo
imela prednost Evropa ali Azija. Amerikanci
bi radi osredotočili svoje sile proti Japonski,
Angleži pa proti osi. Kompromis ni mogoč. Re-
šitev lahko pride iz Sovjetske Rusije in zato
Churchill in Roosevelt ne moreta ničesar sto-
riti, dokler nista zvedela za Stalinovo mislje-
nje in njegove namene. Zato si je Churchill
tako ponizno želel sestanka z rdečim diktator-
jem. Stalin ve, da sta Roosevelt in Churchill v
skripih in tako izkorišča ugoden položaj. Nje-
gova taktika je ista kakor pri konferenci v
Casablanci: odgovori tako, da se naredi glu-
hega. To je pomen molka sovjetskega tiska o
Daviesovem poslanstvu ter o Churchillovi že-
lji po sestanku treh. Stalin ve, da bo s čaka-
njem končno dosegel vse, kar hoče. Šel bo na
sestanku takrat, ko bo mislil, da bo največ do-
segel. Cena, ki jo zahteva, pa je: Anglosasi
naj boljševizmu priznajo prosto roko v Evropi.
(Piccolo)

Najvišje odlikovanje admiralu Yamamoti

Tokio, 22. maja. AS. Japonski cesar je ime-
noval slavno padlega admirala Yamamota, vrhov-
nega poveljnika japonske mornarice, za velikega
admirala in ga odlikoval z najvišjim jap. odli-
kovanjem. Telesni ostanki admirala bodo v ne-
delljo prepeljeni v Tokio, nato pa ga bodo poko-
pali na državne stroške.

Tokio, 22. maja. AS. Admiral Yamamoto je
v japonski zgodovini prvi poveljnik mornarice, ki
je našel smrt na polju časti. Pogreb na državne
stroške, ki ga je odredil cesar, je velika počasti-
tev za junaškega admirala. V moderni japonski
zgodovini je bilo le 19 ljudi deležnih takšne časti.

Odločen japonski odpor na otoku Attu

Tokio, 22. maja. AS. Načelnik poročevalske-
ga urada pri japonskem glavnem stanu poro-
ča, da se japonske sile na otoku Attu (Aleutiški
otoki) odločno upirajo pred številčno počnej-
šimi ameriški silami, ki se vedno bolj mno-
že. Dodal je, da je sovražnik začel izkrevati
tanke in drugo težko orožje že 16. maja. Japo-
nskim četam pa se je posrečilo očistiti vzhod-
no obalo tega otoka vseh sovražnih sil, ki so
se tamkaj izkrcale. Sovražnik ima približno
eno divizijo oboroženo s tanki, težkimi topovi,
podpirajo pa jih močne pomorske in letalske
sile. Japonske sile so zadale sovražniku težke
izgube navzljiv sovražnemu letalskemu in to-
povskemu bombardiranju.

Bivši poveljnik ameriške mornarice umrl

Lisbona, 22. maja. AS. Iz Washingtona se
je izvedelo, da je umrl bivši poveljnik severno-
ameriške mornarice admiral Henry Willey.

še en razkol med »zavezniki«

V sporu s Sovjeti je Beneš zabodel Poljake v hrbet

Stockholm, 22. maja. Tako imenovani združeni
narodi so morali doživeti drug razkol, ki gotovo ne
bo cementiral bloka v Londonu živčih beguncev.
Prvemu odkritemu diplomatskemu sporu med Ru-
sijo in Poljaki se je pridružil spor med Sikorskim
in Benešem. Londonski poljski krogi poročajo, da
se je Beneš pred odhodom v Washington pogajal s
Sikorskim, toda pogajanja so se nenadno prekinila.
Poljski obtožujejo Beneša izdajstva in da nima niti
malo čuta solidarnosti pred sovjetsko nevarnostjo.
Beneš, ki je skozi dvajset let pokazal, da je popoln
politični akrobat, je izrazil rusko-poljski spor, da
bi zabodel Poljake v hrbet. On stavi bodočnost svo-
je države na sovjetsko karto, upajoč, da bo So-
vjetska zveza po vojni gospodarila v vzhodni

Evropi. Beneš je nesporen in v svojem prepri-
čanju in ga ne ganejo ne poljske prošnje, ne ob-
tožbe, da je orodje v rokah boljševikov. Londonski
Poljski so prepričani, da hoče izrabiti spor med
Poljsko in Sovjeti in da bi rad odrgal Poljakom
del ozemlja. Beneš je prekinil pogajanja s Poljaki
iz treh razlogov: 1. zaradi slabih odnosov med
Poljsko in sovjetsko vlado; 2. zaradi sovražnega
zadržanja poljske vlade do tešinskega vprašanja
in končno 3. zaradi dvoumnega poljskega stališča
do Madžarske. Poljski so tako zgubili prijatelja,
ki bi jih lahko podpiral, ker je Beneš podpiral
zvezo med Poljsko in Češkoslovaško, katero sta tako
hvalila Churchill in Eden in jo stavila za vzgled
drugim begunskim vladam. (»Il Piccolo«).

Angleški tisk dvomi v letalsko ofenzivo

Litvinov se verjetno ne bo več vrnil v Washington

Stockholm, 22. maja. Angleški tisk ugiba o bodočih bojih proti evropski trdnjavi, vendar na poročilo vlade ni več tako optimističen. O položaju v Sredozemlju se londonski list »Evening Standard« *tako izraža: »Zaključek tistiške bitke se ni pri- nesel svobodne poti za angleške ladje med Gibraltarjem in Suezom. Zato se ni moglo reči, da so Angležji in Amerikanci dobili popolno pomorsko premoč v Sredozemlju. Pomorski promet v Sredozemlju je še vedno težaven in nevaren.«*

Angleži so začeli tudi nekoliko dvomiti o uspešnosti teoretičnega bombardiranja Italije in Nemčije. Vojaški sodelavec lista »Yorkshire Post« *je mnenja, da ni treba staviti preveč upanja v za- vezniško letalsko ofenzivo in v možnost, da bi ta ofenziva resno vplivala na moralo obeh narodov ter poudarja, da bodo lahko zadale sovražniku končni udarec le suhozemske čete. Doslej se je po-*

kazalo, da so tako Nemci kakor Italijani dobro prenesli bombardiranje, vsekakor boljše kakor Angležji. Tudi tako imenovani nevtralni tisk, ki je zvesto posnemal angleška obkroževanja na račun Italije, se je začel upirati anglosaški propagandi, poudarjajoč, da se Italijani ne dajo preprišati od angleških strahovalnih napadov. Tako piše »Dagens Niheter«, da italijansko ljudstvo popolnoma mirno zasleduje anglosaško propagando, naperjeno proti njemu. Živčna vojna, ki so jo začeli proti Italiji, je propadla.

Dopisnik »Tidningena« *pa poroča iz Washing- tona, da je izvedel iz zanesljivega diplomatskega vira v severnoameriški prestolnici, da tamkaj zelo dvomijo, da bi se Litvinov po svojem potovanju v Moskvo, kamor je bil poklican, še vrnil nazaj v Washington. («Corriere della Sera».)*

Avstralske izgube na Bližnjem vzhodu

Lorenzo Marquez, 22. maja. AS. Iz Melbour- neja poroča, da so imeli avstralski oddelki po izjavah avstralskega vojnega ministra Horda pre- ječe hude izgube v bojih na Bližnjem vzhodu. Te izgube znašajo 3147 mrtvih, 8218 pogrešanih, 8249 ujetih, med njimi je 1072 častnikov in 18.800 vo- jakov. V Egiptu je zgubila znana avstralska na- padalna divizija 5894 mož.

Ribbentrop se zahvaljuje Estevi za sodelovanje v Tunisu

Berlin, 22. maja. AS. DNB poroča, da je postal nemški zunanji minister von Ribbentrop franco- ekemu admiralu Estevi, ki je bil v Tunisu, pismo, v katerem priznava prizadevanje francoskega admirala za obrambo tuniškega ozemlja pred angle- škimi in ameriškiimi vsiljivci in pred odpadniškimi francoskimi generali. Von Ribbentrop priznava ad- miralu Estevi zaslugi, da je omogočil sodelovanje med različni sloji tuniškega prebivalstva ter nem- ško-italijanskimi vojaškimi enotami in je tako pomagal osim silam. Admiral Esteva se je zahva- lil s posebnim pismom ter je poslal posebno po- slanico maršalu Petainu in predsedniku vlade La- valu, izražajoč svoje zaupanje v politiko maršala in Lavalove vlade.

Velike poplave v Ameriki

Buenos Aires, 22. maja. AS. Zadnja poročila iz Združenih držav pravijo, da je okoli 108.000 lju- di brez strehe zaradi poplav v državah Indiana, Illinois, Oklahoma, Misuri, Harcanas in Kansas. Vojaški in civilisti mrzlično utrjujejo nasepe ob re-

Katoliški delavci Jakošu in Polsetu

Najlepši mesec v letu hrani za nas mlade ka- toliške delavce žalostne spomine. V maju sta pre- lila nedolžno kri dva naša prijatelja-borca.

Ko je lansko leto že vse ozelenelo, ko se je na- rava že pokazala v vsej svoji lepoti, ko je ljubka smarnica cvetela, takrat sta tragično končala naša mučenca Jakoš in Polše Janez. Brez- božniki so uničili mladi, nadpolni življenji.

Kaj si storil, dragi France, da so te v strašnih mukah umrtili na Polici? Bil si doleden katoli- čan, zato si bil v napotje brezbožnikom. Ze v po- četku si odklanjal sodelovanje, ker si dobro poznal njih nakane. To pa je bilo dovolj, da so te mučili in nato umrtili.

In kaj si storil ti, dragi Janez, da so te pobili in vrgli v Savo? Tudi ti si bil med prvimi, ki se nisi bjal groženj, ker si dobro vedel, kam vodi početje brezbožnikov. Nisi se uklonil, zato si padel kot mučenik.

Draga prijatelj! Z življenjem sta dokazala, kako je treba vztrajati v katoliških načelih. Vajin zgled nam predločuje ljubezen do katoliških idej in apostolske dejavnosti. Katoliška delavska mladi- na po vajinem zgledu odklanja vse, kar je po- lovičarsko, ali nasprotno katoličanom. Vajina na- čelna jasnost nam je nov zgled. Kot vidva, se do- bro zavedamo, kam vodi komunizem, zato ga od- klanjamo. Prava katoliška delavska mladina išče rešitve samo v katoliških načelih, za katera sta tudi vidva žrtvovala življenje.

Tovariši Vama ob letu kličemo: Počivajta v miru, prejmita zaslužno plačilo in prosita pri Bogu za nas, da vztrajamo v idejni borbi do končne zmage! Prijatelji-sodelavci.

Vremenska napoved 23. maja (nedelja):

spremenljiva oblačnost, krajevne padavine.

24. maja (ponedeljek): večinoma jasno.

»Prima linea« št. 29

Nova številka tedenskega Glasila Zveze bojev- niških fašljev v Ljubljani, »Prima linea«, prinaša na prvi strani članek, posvečen štiriletnici jeklo- nega pakta. Na drugi strani je pomemben članek o pouku italijanščine v novih pokrajinah, dalje čl- nek o komunističnih zločinah na Balkanu. O vpra- šanju proizvodnje razpravlja članek na četrti stra- ni, zanimiv je članek o sodobnih stanovanjskih stavbah. Predzadnja stran je v glavnem posvečena organizatornim vprašanjem in bojevnikom. Na zad- nji strani pa je članek o hrvaških vseučiliških vprašanjih. Kakor vedno, je tednik zanimivo ilu- striran.

Koncert vojaške godbe v Tivoliju

V nedeljo, 23. t. m., ob 18.30 godba XI. ar- madnega zbora začela v Tivolskem parku z vrsto tedenskih koncertov s sledečim programom: Mi- sasi: Eros — koncertna koračnica; Wagner: Mo- stri- pevci iz Nürnberga (preludij) po Vesselu; Verdi: Traviata, 1. dejanje, po Misasiju; Verdi: Sicilske večernice, simfonija po Cirenciju.

GOSPODARSTVO

Nemčija posoja žito Bolgariji. Med nemško in bolgarsko vlado je prišlo do sporazuma, po katerem bo Nemčija posodila Bolgariji za pre- hranu njenega prebivalstva 30.000 ton rži in 6000 ton ječmena. Bolgarija je namreč že tri leta imela podpoprečne letine, lani pa je bila letina izredno slaba tako za človeško kot za živalsko prehrano. Nemška vlada je dovolila omenjene količine iz evropskega presečka in jih bo Bolgarija vrnila iz donosa letine 1943 in sicer 30.000 ton rži in 6000 ton koruze.

Racioniranje v nevtralnih državah. Tur- čija je uvedla racioniranje kave. Na prebival- ca pride 100 gramov na osebo (odraslo nad 20 let). — Portugalska namerava razširiti racio- niranje, ki je veljalo doslej samo za olje, je- dilno olje in milo, tudi na druge predmete.

Nesreča turškega parnika

Ankara, 22. maja. AS. Turški parnik »Sakaria« *je naložen s kromom plul iz Carigrada v Mersino. Pri Antali je zagledal dve plavajoči mini. Da bi se izognil minam, se je naglo obrnil in treščil v pečino. Parnik se je dobesedno razbil na dvoje in se takoj potopil. Zdi se, da so bili vsi člani posadke rešeni.*

Navodila pripravljalnega odbora za spravni teden

Vse Slovence vabi naš vladika dr. Gregorij Rožman, da se udeležijo pobožnosti spravnega tedna, spokorne procesije in posvetitve brez- madežnemu Marijinemu Sreču, v nedeljo, dne 30. maja.

Spravni teden od 23. do 29. maja naj bo čas najgloblje priprave vseh Slovencev brez izjeme na končno posvetitev škofije brezma- dežnemu Marijinemu Sreču, ki bo v nedeljo, 30. maja, po vseh cerkvah pri dopoldanskih mašah.

V nedeljo 23. maja, po Angelovem češčenju zvečer bo povabil veliki zvon po vseh cerkvah k pokori in zadoščevanju. Kjer koli kdo je, naj tiho zmoli vsaj en Očenasa za spreobrne- nje grešnikov, za duhovni preporod Ljubljane in drugih krajev naše škofije, kjer so še Slo- venci, ki se še niso vrnili k Bogu. Po družinah pa naj vsi pokleknejo k kratki skupni molitvi v ta namen.

Od ponedeljka, 24. maja, pa do sobote, 29. maja, so po vseh cerkvah zjutraj ob 6 ali pa ob 7 (glejte oznanila) sv. maše za dober uspeh posvetitev. K tem mašam so vabljeni vsi, posebno pa še mladina in moški. Četrta ure pred smarnicami je povsod po cerkvah molitve rož- nega venca.

Po Angelovem češčenju bo vsak dan vabil veliki zvon k pokori in zadoščevanju.

Spokorno-spravni dan je sobota, 29. maja. Ta dan bodo skoraj po vseh cerkvah sv. maše, kakor ob nedeljah. Glavna maša bo spravna maša za odpustanje grehov. Udeležujmo se v čim večji meri češčenja sv. Rešnjega Telesa, ki bo ta dan ob določenem času izpostavljen v posameznih cerkvah.

Spokorna procesija bo v soboto, 29. maja, popoldne okoli 3 na Rakovnik. Procesije se bodo udeležile vse ljubljanske župnije. Verniki se bodo zbrali v času, ki je za vsako žaro po- sebej določen v svojih farnih cerkvah, od ko- der se bodo procesije razvrstile. Po Angelovem češčenju v soboto, 29. maja, bo slovesno zvo- njenje oznanilo

slovesni dan posvetitev

vsega našega naroda brezmadežnemu Marijine- mu Sreču, katere posvetitve bodo v nedeljo, 30. maja, dopoldne po vseh cerkvah in pri vseh glavnih mašah (glejte oznanila).

Vsak naj v tednu sprave in pokore žrtvuje molitve, dela in trpljenje kolikor le more za grehe drugih, za zvišeni namen posveitve brezmadežnemu Marijinemu Sreču.

Na spravno-spokorni dan, v soboto, 29. ma- ja, pa naj bi se vsi verniki še posebno odliko- vali z molitvami, češčenjem Najsvetejšega, s postom. Rekli boste, saj se že dovolj postimo.

A le pomislimo, da so mnogi, ki še bolj trpe pomanjkanje kakor mi. Pritrgajmo si kaj, toda z namenom, da to, kar si pritrgamo, damo drugim ki so podpore potrebni. Odlikujmo se ta dan torej z milostino.

Kjer je le mogoče, naj bi na spravno-spokorni dan v soboto, 29. maja, delo počivalo v zadoščanje za skrunjenje nedelj in praznikov, katerih skrunitev je bilo med našim narodom veliko.

Skupinske organizacije naj skupno ta dan počaste Najsvetejšega.

Vsak naj si še sam prizadeva, da doda vsem tem željam še sam kako dobro delo, saj bo s tem koristil sebi in vsemu našemu narodu. Slovenci! Priznajmo odkrito, da moramo v marsičem spremeniti mišljenje in življenje, da bomo mogli vsestransko preroditi naš narod. Pojdimo zato vsi brez razlike pogumno iskati pomoči tja, kjer je bomo gotovo našli, k Ma- rijji, naši Kraljici; po kateri bomo mogli prav spoznati časni in večnostni pomen življenja po božjih zapovedih in naukih Cerkve.

S prostovoljno pokoro, ki nas edina naj- bolj gotovo vodi na pot resnice, pravice in le- pote božje, bomo gotovo postali vredni zaščite in priporočne Matere božje, ki nam je v Fa- timi oznanila toliko časnih in večnostnih dobrot. Škofjski pripravljalni odbor petih prvih sobot, Ljubljana.

Posvetitev zakoncev

Danes popoldne ob petih bo po vseh župnih cerkvah v Ljubljani posvetitev zakoncev. — Za- konci vabljeni!

DALE CARNEGIE

Rako si pridobiš prijateljev

»Srečni zakoni so skoraj le sad slučajev.« *pravi dr. Butterfield in še dodaja: »Spol ni nič drugega kakor ena od mnogih ugodnosti za- konskega življenja, a če te intimne vezi ne de- lujejo, kakor je treba, tudi nobena druga stvar ne bo v redu delovala.«*

Torej? »Nepravo sramežljivost.« *pravi dr. Butter- field, »mora nadomestiti možnost objektivnega razpravljanja navad in razmer zakonskega živ- ljenja; da pa se to doseže, je treba veliko brati knjige, ki o tem razpravljajo.«*

Naslednje pravilo za srečno zakonsko živ- ljenje je torej:

Berite kakšno dobro knjigo o zakonskem življenju!

Deset vprašanj za može.

1. Ali se od časa do časa prinesete svoji ženi v dar šopek cvetlic, kakšno darilo ob njenem rojst- nem dnevu, ob obletnici poroke, ali ji še naklonite tu in tam majhno prijaznost?
2. Ali pazite na to, da je nikoli ne kritizirate vpričo drugih oseb?
3. Ali ji daste denar za njene poljubne po- trebe, neodvisno od gospodinjskih stroškov?
4. Ali se kdaj potrudite, da bi razumeli njeno občutljivo dušo ter ji pomagali, ko pride nad njo čas utrujenosti, nervoznosti in razburljivosti?
5. Ali preživite vsaj polovico svojega oddiha v družbi svoje žene?
6. Ali se premagate in ne primerjate njenih gospodinjskih in kuhinjskih sposobnosti s sposo- bnostmi svoje matere ali žene vašega prijatelja, razen če jih v teh sposobnostih nadkriljuje?
7. Ali se zanimate za njeno umsko življenje, za njeno družbo, za njene knjige, za njeno miš- ljenje o socialnih in političnih vprašanjih?
8. Ali morete prenesti, da zapleše tudi z dru- gimi in da sprejema tudi od drugih izraze prija- teljstva, ne da bi ji zaradi tega povzročali očitkov in sumnjenj?
9. Ali uporabite vsako priliko, da ji izrazite priznanje ter izrečete odkritosrečno občudovanje za njene lepe lastnosti?
10. Ali se ji zahvalite za vse majhne usluge, kakor n. pr. če vam prišije gumb, zakrpa noga- vice, očisti obleko?

Deset vprašanj za žene.

1. Ali pustite svojemu možu popolno svobodo v poslovnih zadevah, ne kritizirate njegovih tova- rišev, njegovega taktika, njegovega dnevnega reda?
2. Ali se potrudite, da bi mu njegove proste ure naredili čimbolj prijetne?
3. Ali spreminjate jed tako, da mož nikoli ne ve, kaj ga čaka na mizi?
4. Ali dovolj poznate poslovne zadeve svojega moža, tako da se lahko z njim o tem pogovarjate, in če treba, da mu morete dati tudi dober nasvet?
5. Ali znate pogumno in hladnokrvno prenesti denarni polom, ne da bi kritizirali svojega moža zaradi njegovih napak ali pa ga primerjali z dru- gimi, ki so imeli več sreče?
6. Ali se prijazno vedete z njegovo materjo in na splošno z njenimi sorodniki?
7. Ali upoštevate njegov okus za barvo in modo, kadar si izbirate novo obleko?
8. Ali znate popustiti, ko gre za majhna ne- soglasja?
9. Ali se potrudite, da bi se naučili iger, ki so možu všeč, tako da lahko z njim preživite njegove proste ure?
10. Ali se zanimate za politična in socialna vprašanja, za nove knjige, za nove ideje, tako da se morete mož z vami o tem pogovoriti?

KONEC

Zapustila nas je za vedno naša nad vse ljubljena in dobra žena, mama, stara mama, sestra, teta, svakinja, gospa

Jožefa Kosec roj. Stamol

Pogreb blage pokojnice bo v nedeljo, dne 23. maja 1943, ob 2 popoldne z Zal, iz kapelice sv. Janeza na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Maribor, Sisak, dne 22. maja 1943.

Zalujoče rodbine: Kosec, Gustin, Močnik in dr. Stamol

Poleg velikih knezov, ki smo jih pravkar našli, je carska ro- dina štela še nekaj knezov, ki so nosili tuje naslove: Oldenburški knezi, vojvode Meclenburg-Sterlitz, vojvode Leuchtenberški. Bili so to potomci velikih knežev, ki so se poročili s tuji, ki pa so se na- selili v Rusiji in tvorili stransko vejo carske rodbine. Nove zakonske zveze so pozneje še tesneje povezale te sorodnike s carsko rodbino. Ti knezi, ki so se popolnoma »porušili«, so služili v ruski vojski, kakor ostali člani carske rodbine, a njihove vloge so bile malo pomembne, izvenzeli vejo Oldenburg, ki se je odlikovala po dveh pomembnih možeh.

Štari knez Peter Oldenburški je v dobi Nikolaja I. in Aleksan- dra II. bil neutrudljiv ustvaritelj velikih socialnih ustanov, ustano- vitelj šol, bolnišnic in zavetišč. Eno njegovih najpomembnejših del je bila ustanovitev »Višje pravne šole«, ki je bila eden izmed najboljših vzgojnih zavodov v državi. Njegov sin, knez Aleksander, je posnemal očetov zgled, toda posvetil je vse svojo pozornost zdravilstvu in fizio- logiji. Posebno se je zavzel za Pasteurjevo odkritja in takoj ustanovil v Petrogradu znanstveni zavod za proučevanje odkritij francoskega znanstvenika. Po njegovi zaslugi je Rusija dobila »Zavod preizkus- nega zdravilstva«, ki je zavzemal odlično mesto med svetovnimi znan- stvenimi zavodi. (Ta zavod je bil pozneje prenesen v Moskvo, kjer ga razkazujejo tuji kot sovjetsko ustvaritev.) V času, ko je Nikolaj II. zasedel prestol, je bil knez Aleksander še v polni moški dobi in se je z vso vmeno zavzemal za vprašanja socialnega zdravstva. Car ga

je zelo cenil in ljubil, a le z veliko težavo ga je mogel braniti pred njegovimi sovražniki, ki si jih je nakopal zaradi razburljivega in čudaškega značaja. Njegova žena, kneginja Evgenija, je bila bo- lehna in se nikdar ni pokazala v družbi, vendar je v carski rodbini zavzemala še važno mesto in je bilo njeno mnenje zelo upoštevano. Njegov edini sin, knez Peter, se je pozneje poročil s carjevo sestro, veliko kneginjo Olgo.

Ta kratek opis carske rodbine zadoštuje, da more čitatelj spo- znati, kolike težave so ti ljudje ustvarjali okrog carja in carice. Kakor smo videli, so bili mnogi izmed teh knezov v značnem življenju dobri ljudje. Ker pa so bili postavljeni na vrh mogočne socialne stavbe, so se nemalokrat pokazali za nesposobne, kar je bilo dinastiji v veliko škodo. Tisti, ki so bili samo brezpomembni, so se zdeli še bolj, tako da so bili že skoraj smešni. Ker niso imeli izrednih lastnosti, kar pri večini ljudi ni nič nenavadnega, se je njim šlo v zlo. Tisti, ki so se odlikovali zaradi kake negativne lastnosti ali napake, so bili zelo strogo sojeni. Visoko mesto, ki so ga zavzemali, je bilo kakor pove- čalno steklo, ki je delalo njihove napake še mnogo večje, kot so bile v resnici. Tisti pa, ki so imeli kako sposobnost, se nikakor niso mogli uveljaviti, ker so takoj postali predmet ljubosumnosti in sovraštva, toliko s strani sorodnikov, kakor s strani visokih oblastnikov, ki so videli v njih tekmece, ki so po krivici bili privilegirani. Dokler je bilo število velikih knezov majhno, je bilo prav lahko najti častna mesta zanje. Zdaj pa je njihovo število postalo zelo veliko in tudi so državni posli postali mnogo bolj zapleteni in zahtevali več sposobnosti, tako da takih mest ni bilo mogoče poveriti neodgovornim ljudem. V takih okoliščinah so bili vsi veliki knezi bolni zaradi neutešene častihlep- nosti in so se spuščali v razne spletke ali pa so se čutili užaljene in se niso več zmenili za državne posle ter so odhajali zabavati se v ino- zemstvo. Dobili so sloves labkoživcev, ki je padel na vso carsko rodbino.

Edina rešitev tega položaja bi bila, da bi se uredil položaj velikih knezov na ta način, da bi se jim odvzeli privilegiji, ki so jih imeli po rojstvu in utrdile njihove dolžnosti; postali naj bi enaki vsem osta- lim državljanom. To so zahtevali ruski državniki v dobi Nikolaja II.

Ta pa ni imel dovolj moči, da bi podvzel take ukrepe proti svoji lastni rodbini. Ravno nasprotno: Ker je bil v začetku svojega vlad- nja popolnoma zmeden in se je zavedal svoje neizkušnosti, se je rad opiral na svoje starejše sorodnike za nasvete in jim na ta način vzbudil upanje, da bodo mogli doseči važna politična mesta. Kmalu pa je spoznal, da mu more njihovo sodelovanje le škodovati, zato jih je skušal zopet oddaljiti s precejšnjo odločnostjo. To pa je dalo povod najprej skriti nevolji, ki je postajala vedno bolj očitna in prav kmalu je bila vsa družina nasprotna svojem poglavarju. To nasprotstvo pa se je pokazalo najprej proti carju, ker so ga obtože- vali, da v tem smislu vpliva na carja. Ta obdolžitev pa ni bila po- polnoma brez podlage. Ze takoj v začetku, ko je bila šele zaročenka, je carica svarila svojega zaročenca, naj se ne pusti preveč vplivati od strani svojih sorodnikov. Pozneje, ko si je ustvarila svoj način gledanja na carja, posebno po kronanju, se ji je zdela žaljiva do- mačnost, s katero so veliki knezi občevali s svojim mladim nečakom ali bratrancem. Vedno se je bala, da bi bili do njega premalo spoštlji- vi, nevoljna je bila, ker so ravnali z njim kakor z otrokom in je hotela, da bi se zavedali, da so v prvi vrsti podaniki, nikakor pa ne carju enaki. Vsa rodbina je slutila to njeno stališče in prav to je bilo vzrok, da so ji pozneje odkrito kazali svoj odpor. V tem kakor v drugih stvareh carica ni znala biti uvidevna in ni znala odnehati. Neznana ji je bila umetnost, kako doseči svoj namen, ne da bi ranila občutljivosti drugih. Posledica je bila ta, da si je usta- rila celo vrsto zagriženih sovražnikov, ne da bi ji bilo uspelo raz- čistiti škodljivo ozračje. Osamljenost carske dvojice, njeno pomanj- kljivo zanimanje za družbo in njeno odmaknjeno življenje so prepre- čili vsak stik s katerim koli drugim okoljem. V prvi dobi carstva nihče drug ni prišel v bližino carske dvojice razen najožjih sorod- nikov. Toda prav to prijateljstvo, ki je obsegalo le nekatere sorod- nike, je vznevoljilo vse ostale. Tudi te bi bilo treba sprejemati pogosteje kakor tuje ljudi in tako je nastal nekaj krog sorodstva, ki je še bolj odtrgal carsko dvojico od ostalega sveta, ki je domneval, da je vpliv sorodstva na carja še večji kakor je bil v resnici. Ta osamelost pa je tudi preprečila, da bi si car, posebno pa carica, raz- širila svoje obzorje.

Odkop umorjenih Novakovih fantov na Brezovici

V četrtek 20. maja pop. se je nenadno razširila novica, da bo fantje na Brezovici v svoji dopoldanski akciji našli v »Ključu« nad bezeniškim grabnom grob Novakovih fantov iz Brezovice. Pri odkopu jame so ugotovili, da leži skupaj eden vrh drugega na zobeh. Zalosna novica je zadela vse pošteno misleče ljudi, ko so zvedeli, na kakšen način so bili pobiti, najbolj pa je pretreslo očeta in mater, ker sta imela še vedno trohico upanja, da še živita.

Akademik Janko Novak in brat Zdravko, abiturient sta bila vzeta dne 15. avgusta zvečer na domu ravno ko sta se pripravljala, da ležeta h počitku, tako da so bosa odgnali v temno usodepolno noč. Prav isti večer so odpeljali razbojniki tudi Severja Vinka iz Brezovice ter so vse skupaj pozno ponoči prignali v tabor v Ključu. Drugi dan so bili kot najhujši zločinci obsojeni na smrt samo zato, ker so bili pošteni, zavedni, katoliški fantje, zato ker niso odobraval zločinskega početja komunizma. Sodil jih pa ni kakšen bandit z Do-

lenjske, temveč domačin. Zastrazeni so prebili še eno noč, ki je bila dolga kot večnost. Naslednji dan, ko je sonce vzhajalo in v slovo pošiljalo Jankotu in Zdravkotu svoje mile poslednje žarke, so prva dva odpeljali vstran, med tem ko je ostal Vinko še v taboru zastražen. Takoj se je slednjemu porodila zla slutnja, ki se je na žalost uresničila. Kmalu nato sta namreč približno 200 m nad taboriščem odjeknila dva strela, ki sta fantoma vžela življenje. Vinko pa je v tistem trenutku pahnul stražarja vznok, se zavalil z močnim sunkom navzdol ter tako srečno ušel gotovi smrti.

Na tako krut način sta bila pobita fanta, ki nista storila nobenemu nič zalega. Njuno lepo, vzorno življenje, bila sta za vzgled drugim, je peklo nekatere ljudi, zato so ju spravili s poti.

Pogreb pokojnih tovarišev bo v nedeljo, dne 23. majnika popoldne. Nesrečni Novakovi družini izrekamo iskreno sožalje!

Izpit pred vrati - »Hannibal ante portas«

Ljubljana, 22. maja.

Medtem ko se večina ljudi lahko veseli lepega pomladanskega vremena in izrablja sleherni urico za kratek in prijeten sprehod v prosto naravo, se mora večina študentov lepo držati doma in sedeti pri knjigah. To bi bila nekaka kratka oznaka za vse tiste napore in trpinčenja, ki jih mora uboga študentska para doprinositi, če hoče, da bo kdaj kaj iz njega, ne samo v zimskih mesecih, pač pa še bolj v maju, juniju, nekateri še v juliju. Zdaj so vsi zaposleni — akademiki kakor maturanti, prav tako pa tudi tisti, ki se bore za to, da bi srečno in naključno vsem Scilam in Karibdam prepluli skozi viharne izpraznevalne prelive in ožine.

Prepričan sem, da marsikateri študent zavida svojim bližnjim njihovo prosto razpolaganje s časom; in pogosto si ne more kaj, da jo tudi sam ne bi mahnil na kratek sprehod, od katerega pričakuje navžgla novih sil in potrpežljivosti. Tako se pogosto zgodi, da se najdejo tovariši iz istega letnika in iste fakultete, ki se pripravljajo na bližajoči se izpit. Strah in hkrati tiha zavest, da vseeno še nekaj znajo, jih vzpodbujata k medsebojnemu izpraševanju in ponavljanju najvažnejših in najbolj izpraševanih poglavij iz tvarine. Zato ste lahko tako pogosto priče čisto strokovnega pogovora mladih ljudi, o katerih bi sicer mislil, da se bodo pogovarjali vse kaj drugega kakor pa tako resne zadeve. Od kemijskih formul do ne vem kakšnih aksiomov, do popolnoma medicinskih izrazov in slovesnih naštevanih tega ali onega paragrafa — vse slišite; maturantje se pogovarjajo o zgodovinskih dogodkih, o slovnici in matematičnih rešitvah, pa še o tem in onem, tako da nikdar ne zmanjka snovi.

Zato nikar ne bodite presenečeni, če boste kdaj videli koga sedeti na drevesu, s knjigo v roki in napetimi žilici, da človek že na zunaj ugane, da gre tukaj zares; videli jih boste tudi ležati v travi, z razgrnjenimi skripti pred seboj in z roko v laseh, kakor da bi kar z rokami radi

privlekli iz glave vse mogoče še prazne predalec, kamor bi še nekaj tvarine šlo. Mislim, da nurnberskega lijaka prav za nikogar ni treba, kajti toliko smo pa že znani, da nam gre vse z lahkoto v glavo, včasih še preveč hitro, da malo škoduje. V prosto naravo se zatočijo taki, ki ne morejo študirati skupaj z drugimi po knjižnicah in čitalnicah, ali pa tudi taki, ki so se doma na sto-

Ob cvetočih akacijah na živilskem trgu

Ljubljana, 22. maja.

Lani ob tem času smo zapisali, da so se začele akacije, zasajene na živilskem trgu, sušiti. Mestna občina je bila nato prisiljena, da je vse posušene akacije odstranila in zasadila novo drevje. Ohranjen so bile le nekatere akacije, ki so ostale še zelene, in to na spodnjem delu 4. na zgornjem delu in Vodnikovem spomeniku, kjer prodajajo vrtnarji svoje sadike in cvetlice, pa 3. Letos so začele te akacije izredno lepo cveteti in dajejo tržnemu vrvenju posebno poanto.

Današnji trg je bil razgiban. V znamenju majniške kraljice, to je mehke glavnote solate, ki so jo Trnovčanke in Krakovčanke pripeljale večjo množino, ko je bila druge dneve bolj poredkoma na prodaj. — Te so ženske ustavljale že med potjo, od tromostaja naprej. Zence pa so jim kratko odgovarjale, da bodo »majniško kraljico« prodajale in tehtale na trgu, ne pa med potjo, ker čas je drag in se s tem le zamude. Precej je bilo na

lu že preveč utrudili. Zadnjič mi je celo nekdo pravil, da se prav udobno namesti na divanu in se guli, kolikor mu duša da. Ne vem, če je to kaj primeren prostor; a načinov študiranja je toliko, kolikor je glav: vsak zase najboljše ve, v kakšni pozi se najugodnejše počuti in kje mu gre največ v glavo.

Takrat, ko bodo akademiki že sedeli pred izpitnimi komisijami in se znojili v potu svojega obraza, se bodo pričela šele mučenja maturantov. Ti so sicer v glavnem že celo leto po malem ponavljali maturitetno snov, po končanem pouku pa je treba napeti vse razpoložljive sile in stisniti na vse kriplje, da bo legitimacija za vstop v življenje res pravo zrelo dobro in lepah lastnosti ter temeljito potrdilo usposobljenosti. Z njimi skupaj se bodo potili najmlajši, ki prvič polagajo izpit malo večje važnosti. Ti samo to vedo, da se morajo pošteno naučiti, kajti so še pridni in nepokvarjeni ter ne računajo na različne trike ali poskuse. Izkušnje več položenih in srečno prestanih izpitov marsikoga opogumijo, da se za sleherni izpit, ki sledi prvemu, vedno manj pripravi; narediti izpit ob popolnem znanju tvarine ni nikaka umetnost, narediti ga s pomanjkljivo pripravo in znanjem, to nekaj pomeni. Znajti se v nemogočih položajih in jih srečno prevoziti — to je najboljša šola za življenje.

Študent ima torej svoje pasje dneve prav v dneh, ki se jim bližajo z nezaželeno naglico. Resnični pasji dnevi, ki se jih običajni smrtniki tako boje, predstavljajo zanje prijeten odlomek v celotnem počitniškem življenju. Kdaj bo spet izpit in kdaj bo treba spet sesti h knjigam, to vsekakor ni važno. Zaenkrat je nevarnost minila, kdaj bo spet zadonela tromba, bomo pa že še videli, to je kratek povzetek muenj po prestanem izpitu.

trgu berivke, ki pa počasi pojenjuje. Za berivko ni bilo tolikšno zanimanje kot za glavnoto solato. Mnogo špinatne in radiča je bilo naprodaj. Naprodaj je bilo dalje nekaj gorizke bele čebule.

Gospodinj so se dalje zelo zanimale za domačo letošnjo zeleno kolerabico. Na trgu so bile dvokolnice s kolerabico kar oblegane, tako kakor one z glavnoto solato. Bila pa je v soboto tudi neka novost, Brezelnikova mamica z Opekarske ceste je pripeljala na trg prvo domačo cvetočo. Bile so lepe in zdrave glavice. Ob semenišču na Pogačarjevem trgu je neka Barjanka prodajala žabje krake po ceni, kakršno smo večerjaj navedli. Neke okoličanka je prinesla na trg smrekove vršičke, ki so dobri za pripravljanje posebne tekočine, narejene tako, da se dene v veliko steklenico za komplete plast vršičkov, nato pa plast sladkorja. Steklenica se nato zamaši in postavi na primerno dober sončen kraj, kjer se začne počasi proces vrenja in kipevanja. Vršički so bili po 2 liri liter. Kislo zelje in repa sta šla v dober kup.

Ni bilo področja, ne v cerkveno-pravnem, ne v verskem in moralnem, ne v gospodarskem pogledu, kamor ne bi segla njegova večja roka in ga izvedla z vso natančnostjo. Provinciji je takorekroš podaril baziliko Matere Milosti in samostansko hišo, ko je odkupil parcelo verskega zaklada in jo vključil v pravno območje provincije.

O. Valerijan je bil rojen 28. novembra 1870 v osrčju Slovenskih gorj pri Sv. Trojici, kjer je vžljubil materin jezik, ki ga je izpričal pred vsakomur tudi v najbolj kritičnih momentih. Gie naziv je obiskoval v zgodovinsko slavnem Ptuj, kjer je začutil poklic, da bi po vzgledu asiškega ubožca Sv. Frančiška izoblikoval svoje življenje. Po končani nižji gimnaziji v Ptuj je nadaljeval svoje študije v takratni tirolski frančiškanski provinciji in jih dovršil v frančiškanskem bogoslovnem učilišču v Salzburgu. Novo mašo je zapel v svoji rojstni župniji dne 28. dec. 1893. Po dovršenih študijah je prišel kot katehet in kaplan v Maribor, kjer je ostal do svoje smrti dne 15. t. m., kar je redek, če ne edinstven slučaj za frančiškana. Bil je ves čas desna roka pok. p. Kalista, graditelja bazilike Matere Milosti, in ima tudi v tem oziru velike zasluge.

Iz gospodarstva

Promet na italijanskih borzah je zadnja dva tedna oživel. Kot znano je bila s koncem aprila ukinjena naredba, po kateri se je moralo za isto vrednost kot je bila vrednost nakupljenih delnic nakupiti 3,5% posebnih državnih bonov. To je povzročilo povečanje prometa na borzah. Tako je znašal dnevni promet na milanski borzi meseca marca samo 2000 delnic, sedaj pa je v zadnjih dneh aprila narasel celo na 80.000 delnic dnevno. V najnovejših časih je promet zopet zelo skrčen.

Tvornica papirja Milan Vapa v Belogradu izkazuje za lansko leto pri glavnici 31 milijonov dinarjev izgube 287 milij. din, dočim je znašala izguba za 1941 3,5 milij. din.

NAROČAJTE »SLOVENEČ«

mostovih z ljudmi, z mestom. Ko se vrne v mesto med ljudi in obišče svojo rojstno hišo, mora najprej ubiti svojega psa, ki ga ne pozna več. In zato se vrne v kočjo med vrhove, kjer zve, da ga iščejo orožniki zaradi divjega love. Svet mu ne zaupa, on ne svetu, ne prizna postave, hoče biti svoboden in gre s kozico med pečine. Ko je hoče rešiti z neke police, pade s kozo vred v globel, kjer ga zakrije sneg in mir.

To je zgodba človeka, ki je ves navezan na planine in gore, pa je zaradi svojega nemira in strasti izgubil stik z ljudmi in svetom, živel osamljen in osamljen umrl s svojo tragično ljubeznijo. Dober človek in vohar, junak gora, ves njihov otrok. Nemiren duh, ki je ljubil gore in bil ljubljen od žene. Zapustil je za sabo spomin dobrotnika in nesrečnega človeka. Bil je do dna sin planin, ki so mu pomenile življenje. In tako je Federer to svojost tega lepega in izrazito orisanega Švicarja zaodel v tako poezijo, kot jo zna samo pravi planinski pisatelj, poznavalec gorskih lepote, nevarnosti in naporov, pa tudi poznavalec človeških src. Skratka: umetnik. To nevsakdanje življenje gorskega vodnika je živo ohranjen v tej lepi planinski povesti, katero bo vzel v roke rad vsak, ki ljubi planine in si želi umetniško polnega planinskega opisovanja.

Predavanje prof. Eug. Dupré Theseidera o sv. Katarini Sienski

Prof. Eugenio Dupre-Theseider, ki predava na ljubljanski univerzi zgodovino, je imel v okvirju Zavoda za italijansko kulturo v Ljubljani predavanje o sveti Katarini Sienski in njenem času. Gospod predavatelj, ki je znan pisatelj zgodovinskih razprav iz tega časa, je v krasnem pred-

Ivan Kologrivov:

Duh in cilji komunizma

Nikdar ni človeštvo doživelo tako podlega, naravnost demonskega vladnega režima kakor je boljševski, ki predstavlja najbolj grobi materializem in ogroža vso evropsko kulturo v njenih temeljih in ne skuša uničiti samo Cerkve in krščanstva, ampak tudi zatreti v kali vsako vero v Boga in vsako versko čustvo. Podobno in značaj tega iz marksistično-judovskega duha porojenega sistema krepko osvetljuje članek enega prvih strokovnjakov. Pisec Ivan Kologrivov, ki izhaja iz starega ruskega plemstva, se je kot huzarski častnik udeležil svetovne vojske in je potem po boljševski revoluciji moral bežati iz Rusije. Od tedaj, predvsem pa odkar je postal duhovnik, je videl svojo življenjsko nalogo v borbi proti boljševizmu. V mnogih evropskih deželah je proti njemu govoril in navduševal, pri čemer je — kar je značilno — zadel na najširši odpor ravno na judovski strani, kakor n. pr. v Pragi in Zürichu.

Tudi s svojim peresom se je v mnogih razpravah moško boril proti boljševizmu, tako med drugim v svojem od kritike zelo pohvaljenem esaju »Die Metaphysik des Bolschewismus« (1934). In v svojem sijajnem velikem delu »Das Wort des Lebens« (1938) se je po sodbi neodolne katoliške avtoritete »kakor rekdokaj kak teolog boril proti boljševizmu za moč nadnaravnosti. Op. prev.

Boljševizem imenujem ono zvezo med pojmovanjem in določene politične ideje in dejanji pravih zločincev, iz katere sledi z dosledno nujnostjo uničenje vsake resnične kulture. Politična ideja boljševizma je prav ista kakor ideja marksističnega socializma. Čeprav ta ideja temelji na zmoti in je škodljiva — kajti v resnici dobrine uničuje, namesto da bi jih pravilno porazdeljevala — se pa oni element, ki je ideji v oporo in širjenje, pokaže še vse bolj strahotno. V njem tiči udarnost boljševske propagande; z njim si razložimo vso njeno škodljivost, odkriva nam pravi obraz vsega sistema. A vse to vendar ne more preprečiti, da ravno tega elementa nasprotniki boljševizma ali epih ne opazijo in o njem ne razpravljajo, ali pa delajo to samo v neznatni meri. Ali se namreč ne trdi, da predstavlja boljševizem celoten svetovni nazor, ki je z njim treba hoče ali neč hoče računati; da hoče ustanoviti socialno državo bodočnosti, ki naj vstane namesto kapitalistične države, da je celo »neko ne vedno prav pojmovano, še večkrat naporno usmerjeno, a v jedru še naravno pristno mladinsko gibanje novega človeštva«? (Germania, 26. jul. 1924. Nedeljska priloga.)

Nesmišl! Predvsem je boljševizem psihoza, duševna bolezen, kuga, in sicer taka, ki se ne širi sama od sebe, ampak ki jo po načrtu razširjajo in goje. Ni samo neke vrste kužna bolezen, marveč sistem o tem, kako dušo pokvariti. Kajpada je tudi političen, izpolnjen v kulturen pojav, vendar pa tak, ki izključno in povsem dela le na to, da se po njem tako politika kakor tudi gospodarsko in kulturno življenje popači, izpridi in končno propade.

Vedno in povsod je pri vseh narodih duh tisti, ki mu gre zasluga, da življenje in kultura obstaja in se razvija. Zdaj pa hoče boljševizem uničiti prav duha, ker ni sam nič drugega, kakor razkroj duha, in sprosti vse nagone v človekovi duši. Duhovno počelo, ki človeka obvladuje, se razkroji in oslabi, zato da napravi prostor živalskemu nagonu. Ko je nagon zakonov duha osvobojen, se odtlej javlja kot neustavljiva poželjivost, ki misli le na čutne užitke in zemsko zadovoljstvo ter si zato prizadeva, da zamori vest, to se pravi, ravno ono, česar ne more pogrežati ne noben poudinec, ne nobeno skupno življenje. Boljševizem hoče okrniti vsak čut za čast in dožnost, zadušiti duha prave domovinske ljubezni, iztrebiti vsako vero, zasuti vse duhovne vrede, da se tako na najbolj premišljen in nenavadno spreten način sprostito najnižje in surove duševne sile. Človeka vtakne v šolo sovraštva, zavisti, sumničenja in pregrehe. Dobra ga od slabega ne more več razlikovati. Tako zavlađa duhovna razkrojenost. V duševnem življenju razlikujemo nagon, čustvo, domisljivo, voljo, pamet. Strup boljševizma skuša vse te sile okužiti.

Najprej se obrača proti vsakemu, človeku lastnemu gonu po samohranu in si prizadeva, da zbudi v posincu silno nagnjenje do najsikrajnejše sebičnosti (t. j. razredna korist, razredni boj, razredna diktatura, razredna strahovlada). Da zadovolji gonu za samohranu, mu je vse dovoljeno. Prav tu posebno veljajo Leninove besede »Morite, rušite, ne pušajte kamna na kamnu, vse je dovoljeno, samo da pospešuje revolucijo. Nasprotno pa se spet laškaje in dobričaje, olepšavajte, če tako morete koristiti revolucionarnim ciljem.«

Tako nepravilno podizanje razrednega nagona vodi k uničenju vseh drugih oblik družabnega življenja. Tako morajo propasti družina, cerkev, narod. To je v resnici razredna blaznost, je razsulo vsakega življenjskega oblikovanja, ki se ne da uvrstiti v pojem »razred«, je ugonobitev vseh »razredov« v korist enega samega. Kazen za to blazno početje tiči v tem početju samem. Tisti razred, ki je obseden od take blaznosti, hkrati propade duhovno, intelektualno in gospodarsko. Da se o tem prepričamo, je dovolj, če prelistamo današnje rusko leposlovje, ono leposlovje, ki je nekdanj bilo ponos in slava Rusije. Ito velja v sovjetski gladi, o stavbarstvu, da o vseh umetnostih Sovjetske Rusije.

(Dalje.)

„NAŠA KNJIGA“, LETO IV., ZVEZEK 3

V četrtek 27. maja izide roman sodobnega srbskega pisatelja, avtorja Pokošnega polja

BRANIMIRA ČOSIČA

DVA SVETOVA

(predgovor Milan V. Bogdanović)

Prevedel prof. Franč Jesenovec — Opremil arch. V. Gajšek — 336 strani

Čos'č (1913—1934) je poleg Jakovljeviča in Crnjanskega tretji najpomembnejši srbski novoini pisatelj. Čeprav je umrl že v svojem 31. letu, je vendar del srbski književnosti nekaj del trane vrednosti: Pokošeno polje, Dva svetova, Vrzino kolo. Sijajen opisovalec narave, oster opazovalec zapletenih duševnih pojavov in analitik povišne beozijske družbe, je v romsnu Dva svetova, ki mu je središče ljubezensko doživljanje in borba s pulho meštansko miselnostjo za moralne in osebnostne vrednote, dal delo izredne sugestivne sile in globoke človečanske problematike. Nekatere strani se bero kot Dostojevski. Dejanje se godi v Beogradu in v nekem starem srbskem samostanu. Pestri opisi in razgibano dejanje (močni Beograd, požar pri samostanu, hajduk O-toja) dajejo temu odličnemu romsnu barvit in privlačen zunanji okvir.

ZALOŽBA „NAŠA KNJIGA“

LIUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

KULTURNI OBZORNIK

Švicarska planinska povest

V »Slovenčev knjižnici« štev. 51 je izšla v lepem Robičevem prevodu znana planinska povest švicarskega duhovnika pisatelja Henrika Federerja »Pilatus«. Federerja so včasih pri nas precej prevajali, da navedem samo povesti »Sisto e Sesto«, »Patria« itd. ter je imel pri nas lep krog občudovalcev. Ena najlepših in najbolj znanih njegovih povesti pa je gotovo »Pilatus«, ki smo jo dobili sedaj v lepem prevodu tudi v slovenščini. Je to planinska povest prve vrste, saj — kdo naj piše planinske alpske povesti, če ne Švicarji, katerih lepa domovina je polna visokih gor in dolin? In tako nam je Federer pokazal tu življenje in usodo pastirja in vodnika Maksa Omlisa, živečega v podnožju in na vrhovih gore Pilatus, po kateri si je sam nadel ime »Pilatus«. V prvih poglavjih nam pokaže mlade študente, ki sredi študija mislijo na planine, med njimi zlasti Marksa, ki iz same ljubezni do gorskega življenja zapusti šole. Tako je on že ves gornik, ko njegovi tovariši maturirajo ter pelje dvojico izmed njih na Pilatus ter ju izzove, naj si natrgata očnic. Pri tem se eden ponesreči (Florin) ter po nekaj letih na posledicah umre. Marks po nemirnem življenju zapravi domaćijo, ki jo razprodajo, ostane pa mu še po materini strani kočna na pobočju Pilatusa, kamor se preseli v samoto, ves zaverovan v gore. Tedaj se odloči, da se bo oženil, ter gre po dekleta Janjo v samostan v bližnje mesto, kamor jo je poslala mati Neža, da se je — iznebi in se sama lahko drugič poroči. Ti prizori v samostanu, ko pride

Marks po dekleta pod izgovorom, da prihaja kot brat po sestro, ter potem njuna pot v gorsko samoto, so naravnost krasne idile. Sploh je vsa ta povestica povesti, ki govori o svojevrstnem sožitju te dobre, potrpežljive ženske, svojevrstno mojestvo. Močno je popisan razkol v družini, kjer je mož zaljubljen v planine in lov, ženo pa mika dolinski svet in družinski mir. Tu pride do izraza Marksova samozvesti, oblastnost in egoizem, pa ženina čudovita žrtve in velika ljubezen. Ta je simbolno izražena v Marksovi izrezljani skratovi glavi na pipi: ve, da ne more prenašati dima, pa mora vendar držati pipo, da gospodar lahko kadi... Janja gre v nosečnosti sicer v dolino k materi, pa ne vzdrži brez moža, vrne se prav na predvečer velike povodnji, ko hudourniki s Pilatusa uničijo hišo in premoženje pa tudi življenje dveh: žene Janje, ki umre na prezgodnjem porodu, in otroka. Tako je Marks izgubil vse in odslej je šele začel ceniti svojo ženo, ki mu poleg smrti tovariša Florina teži dušo. Umakne se svetu in zaživi samo gori kot vodnik tujeve. Življenje hoče darovati drugim, kakor je onim trem vzel. Tako postane vodnik, razprt s svetom, ki pa dobi nekaj razvedrila v rešenju Emilu, poznejšem inženirju, ki hoče graditi med vsemi stvarmi — mostove. Marks pa je bil človek, ki si ni znal premostiti prepade med gorami in mestom, med sabo in sosednjo dušo, ki je s svojo ljubeznijo ubijal, ki pa je bil pošten in dober, le preveč zaverovan v gore in nezavisnost otroka narave. Ko dobi po ženi veliko dediščino, jo zapusti za mestne ubožce in sirote, ki naj se jim preskrbi oddih v gorah, sam pa se znajde na robu prepada in bolelosti od strašne osamljenosti. Njegov rešeneec ga reši in mu vdahne nov smisel za življenje. Pa tudi v planinah začuti novo potrebo po ljubezni, po

Drobne novice

Koledar

Nedelja, 23. velikega travna: Jan, Rossi, spoznavalec; Deziderij, škof in mučenec, Bazilej, škof in mučenec.

Ponedeljek, 24. velikega travna: Pomoč kristjanov; Suzana, mučenica; Afra, mučenec.

Torek, 25. velikega travna: Gregor VII., papež; Urban I., papež in mučenec; Bonifacij IV., papež.

Zgodovinski paberki

23. velikega travna:

1. 1707 se je rodil v Rastultu na Švedskem naravoslovec in zdravnik Karel Linné, mož izredne delavnosti, ki je združeval univerzalno znanje svoje dobe in bil največji botanik 18. stoletja.

1. 1906 je umrl v Oslu norveški dramatik Henrik Ibsen; kot neusmiljeni kritik puhle in plitve meščanske družbe je hotel sprežati osmrtno, gnilo Evropo. Rodil se je marca 1828. leta v Skienu, se težko prebijal skozi leta mladosti, delal kot vajenec v lekarni in postal vodja gledališča v Bergenu, potem v Oslu. Fanatiko se je boril za resnico in razkrinkaval hinavski svet. Glavno mu je bila človekova osebnost: »Kaj koli si, bodi to z vsem bistvom, polno in dosledno! Vseeno je, kaj hočeš; glavno je, da hočeš, kar po svoji naravi moraš hoteli.« Njegova dela razpadajo v tri razdobja: 1. narodno romantično, pomembno samo za rojake, 2. narodno kritično in zgodovinsko filozofsko, ki pomeni višek in prelom s tradicijo, 3. družabno kritično, ki mu je ustvarilo svetovno slavo in ime ter pripravilo pot naturalizmu. Posamezna njegova dela in ideje so vplivale tudi na našega Ivana Cankarja.

1. 1937 je umrl slovenski zgodovinar in redni profesor ljubljanske univerze Ivan Prijatelj, rojen 23. decembra 1875. leta v Sodražici na Dolenjskem. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani in študiral na Dunaju slavistiko. Po večletnem potovanju po Rusiji je prevzel službo v dvorni knjižnici na Dunaju, od koder je odšel po prevaru v Ljubljano, kjer nam je poleg obširnega zgodovinsko-literarnega dela vzgojil celo vrsto odličnih slavistov.

Osebnosti

Na pravni fakulteti ljubljanske univerze je bil diplomiran g. dipl. comm. Anton Berkopec, uradnik Gospodarske zveze, doma iz Vinate v Beli Krajini. Čestitamo!

Dan staršev in otrok

Velika Marijanska akademija

ljudskošolskih otrok bo danes

ob 11 dopoldne

v veliki unisoni dvorani pod pokroviteljstvom našega nadpastirja dr. Gregorija Rožmana.

Sporod akademije je sledeč:

1. P. Krizostom: »Marija imam te resnično rad.« Recitacija.
2. P. Frančišek Ačko: »Poglej oltarček...« Breda Sček: »Sto tisoč pozdravov.« Stanko Premrl: »Češčena Marija.« Mihelčič: »Slovenska zemlja.« Poje otroški zbor.
3. P. Krizostom: »Moje strune kronani kralji.« Recitacija.
4. P. Krizostom: »Marija sprejmi me v svoje Srce.« Zborna recitacija.
5. Vodopivec: »Nedeljsko jutro.« Pojo deklice.
6. Lojze Mav: »Najmanjši izmed malih venčajo Marijino Srce.«
7. Nikolaj Jeločnik: »Marijin čudež.« — Prizorček.
8. P. Krizostom: »Naša trdnjava.« Zborna recitacija z glasbenim vložkom p. Frančiška Ačka.

Vstopnice se dobe eno uro pred pričetkom akademije pri blagajni kina Union.

Cerkveni vestnik

Slovesen shod križanske moške kongregacije, sprejem novih članov in obnove posvečenja, bo danes, v nedeljo, ob šestih (ne ob petih). S tem je udom omogočena udeležba pri procesiji na Rakovniku oziroma posvetitvi v domači župni cerkvi. Želimo polnoštevilne udeležbe.

— Ob obletnici smrti g. Iva Peršuha bo sv. maša v četrtek, 27. maja, ob 7 zjutraj v župni cerkvi sv. Petra.

— Rakovnik. Danes v svetišču na Rakovniku slovesno praznovanje Marije Pomočnice kristjanov. Sv. maše od 6—11. Ob 10 slovesna sv. maša. Popoldne ob 4 govor, nato slovesna procesija s kipom Marije Pomočnice kristjanov. Ker je namen pobožnosti prošnja k

Pomočnici kristjanov za dober uspeh posvetitve brezmadežnemu Srcu Marijinemu, za mir in blagoslov narodu, pričakujemo velike udeležbe.

— Trije večeri italijanske dramatike v Drami. Vstopnice za gostovanje znamenite italijanske igralske skupine Renzo Ricci so že v predprodaji v opernem gledališču (od pol 11 do pol 13 in od 17 do 19). Prvi večer, v ponedeljek, 24. maja, bodo igrali sodobno komedijo Vincenza Tierija, »Amarsi cosic«. V torek, 25. maja, bodo predvajali igro »Skupno življenje« (Vivere insieme), ki jo je spisal Cesare Giulio Viola, eden najvidnejših predstavnikov sodobne italijanske dramske produkcije. To igro študira v slovenskem prevodu trenutno tudi naša Drama in bo premiera že prve dni prihodnjega meseca. — Pred kratkim umrl nestor italijanskih dramatikov Roberto Bracco bo zastopan tretji večer s svojo dramo v petih dejanjih »Il piccolo santoc«. Ta drama je v polpretekli dobi vzbujala po vseh evropskih odrih veliko zanimanje in ponesla ime avtorja širom sveta.

— Železniški upokojenci! Po pozivu Pokrajinskega sveta korporacij v svrhu preskrbe drv, mora postaja Ljubljana predložiti odgovarjajoči seznam. Vsi upokojenci okoliških občin mesta Ljubljane kot Ježica, Dev. Marija v Polju, Dobruna, Rudnik, Brezovica in Dobrova naj se nujno zgledajo na postaji Ljubljana v pomočnem uradu nasproti vozovne pisarne v sladišču. Rok do vključno 29. t. m.

Kupimo

Dom in svet

1888, 1889, 1892, 1893, 1895, 1901, 1907, 1915, 1916, 1921, 1926, 1929, 1937/8, 1939

Družinski zvon 1880 Ljubljanski zvon 1936, 1937, 1938, 1899, 1941, 1942

Ljudska knjigarna, Ljubljana

— Naslovno stran majniške knjižnice krasi lepa dvobarvna slika Marije Pomagaj z Brezja. V knjižnici je še Langusova slika »Marijino Srce« (iz šempetrske cerkve). Preberite to knjižico v teh dnevih pred skupno posvetitvijo. — Cena 1 lra.

Kopališče na ljubljani je odprto

— K dežju se dolgo pripravljalo. Od spremembe lune, ko je 19. maja nastopila polna luna, se vsak dan proti večeru pripravljala na dež. Tudi v petek se je silno pooblačilo, pričakovati je bilo hudo ploho, toda črni oblaki so se kmalu razpršili in v soboto zjutraj je bilo nebo jasno, aurno čisto. Ni bilo megle. Je že 12. dan brez dežja. Vsi kmetovalci in vrtnarji si sila žele blagodejnego dežja. V petek je bila zaznamovana najvišja dnevna tem-

S Spodnjega Štajerskega

Ormož je pogostil ranjene vojake. Za materinsko proslavo je Ormož povabil 40 ranjenih vojakov iz Novega Celja na obisk. Ko je pripeljal vlak v Ormož, je ranjence na postaji sprejela godba, nakar so dekleta izročile vojakom šopke. V prijetni družbi so si ranjeni popoldne ogledali vinograde v ormoških okoličinah in tako z lepim izletom zaključili prvi dan. V ponedeljek so nadaljevali obiske pri gostoljubnih Ormožanah, ki so jim ob priskrbenem slovesu poklonili 75 litrov vina, dva zaboja vina v steklenicah in še mnogo drugih zavrtkov z dobrotami. Vsak obiskovalec je dobil tudi sliko mesta Ormož za spomin.

Uspešen zaključek zimskih tečajev. Štajerska domovinska zveza, ki je v zimski delovni dobi priredila na Spodnjem Štajerskem 2400 jezikovnih tečajev, je sedaj delo v teh tečajih zaključila. Vsi sloji prebivalstva so pokazali veliko zanimanje za tečaje, prav tako tudi prebivalci najrazličnejše sta-

Doprpel je naš ljubi oče, stari oče, stric, avak, gospod
Jožef Vaupotič
oskrbnik vinogradov grašč. Uim
Pogreb nepozabnega pokojnika bo v ponedeljek, 24. maja 1943, z Lesniškega vrha na mestno pokopališče Ormož.
Lesniški vrh, Ormož, dne 22. maja 1943.
Zaljubljeni sinovi:
JOŽE, JAKOB, FRANCE, LUDVIK,
IVAN in MATIJA; hčerke: BARBARA,
TEREZIJA in ANA, ter ostalo
sorodstvo

peratura +21,8°, v soboto pa minimum +7,6°C. Zračni tlak se manjša. Barometer je v soboto zjutraj kazal 764,9 mm.

— Zakaj ni gob? Mnogi se sprašujejo, zakaj letos ob tem času ni gob. Nekateri so resno računali na dobro pomladansko letino gob. Veselili so se jurčkov in delali načrte, kam bodo zahajali v gozdove, da bi si preskrbeli jurčke in jih pripravili za poznejše čase. Toda jurčkov ni sedaj nikjer, ko so se še pred dnevi mnogi pohvalili, da so imeli srečo pri gobah. Glavni vzrok, da ni jurčkov, je v tem, da so noči še premrzle, da so hladna jutra, ko pade temperatura celo na +5°C, in ker ni dežja, ko vlada že dolgo lepo vreme.

Krema za BABY-KOL

nego otrok MR. PH. J. KOLAR

dobi se v vseh lekarnah in drogerijah

— Premog in drva pri trvdki »GORIVO«, Karlovska 8. Lastnik Lojze Jerančič mlajši.

— Gad ga je pičil. Iz Podlipa pri Vrhniki so pripeljali v ljubljansko bolnišnico na kirurški oddelk 15 letnega posestnikovega sina Franceta Urha. V gozdu ga je v desno nogo pičil gad. Pravijo, da bo letos pravo gadje leto. Tako zgodaj že kmalu ni gad začel pikati.

Po težki operaciji mi je rešeno življenje in vrača se mi zdravje. Smatram za svojo dolžnost, da se tem potom zahvalim gospodu primariju Splosne bolnice dr. Blumauerju in gospodu dr. Kušarju za človekoljubno skrb in nego.
Avšič Franciška — Sneberje 18

— Praktično knjigovodstvo od inž. Smrtnika-Čuka je izšlo. Knjiga je tiskana na večbarvnem papirju ter je namenjena vsakomur. Naroča se: Smrtnik, Celovška cesta 14, tiskarna.

— Ljudska knjigarna kupi ali proti odškodnini želi dobiti na vpogled knjigo: Toth: »L'education du Jeune Homme«, ed. Salvator, Mulhouse 1939.

— Za sončenje in proti sončnim opeklinam: Tschamba Fil. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in parfumerijah.

— Velika ilova gora. V nedeljo 16. t. m. popoldne okrog 5 ure se je nenadoma napravilo k nevihti. Franc Mehle, Tomčev oče, ki je opravljal cerkovniško službo, je šel zvoniti hudi uri, kar udari strela v zvonik in moza na mestu ubije. Vse sočustvuje z ubogo družino, ki je že itak zadnje čase hudo prizadeta. Rajnik Tomčev oče je bil odločen in značilen krščanski mož, splošno spoštovan povsod, kjer so ga poznali. Naj uživa zasluženo plačilo pri Bogu! Težko preizkušani Tomčevi družini nase sožalje!

Iz Novega mesta

Opozorilo lastnikom pisalnih in računskih strojev ter registriranih blagaj »National«! V Novo mesto pride vsaki 10 dni strokovnjak Boris Simandl iz Ljubljane. Naročila sprejema iz prijaznosti g. Barborič-Bata, Novo mesto.

Iz dela in življenja - od tu in tam

rosti. Veliko je bilo tudi število mladinskih in obratnih tečajev, ki pa bodo s poukom nadaljevali tudi čez poletje. Za udeležence sedaj ukinitelj tečajev bodo prirejeni čez poletje posebni govorilni večeri.

Delovne žene pri Sv. Lovrencu na Pohorju so pod vodstvom gospe Novakove pred nedavnim pripravile darila za vojaško bolnišnico v Mariboru. Ob obisku v bolnišnici so poleg drugega darovale ranjencem močnate jedi, sadje, vino in 1500 cigaret, 20 kg keksov pa so odposlale domačinom, ki so odšli služiti vojake.

Poroke. V Celju so se poročili: Jožef Pirih in Grada in Albina Hadner iz Sp. Hudinje, Richard Ulaga iz Štor in Ana Zagar iz Celja; v St. Juriju ob j. ž. Blaž Vrečko in Julija Sohar, oba iz Lokarij, Jožef Jager in Pavla Zgonec, oba iz St. Ilja.

Smrtna kosa. V Mariboru je umrla 40 letna vinčarka Frančiška Tratinik iz Kapele, hčerka namence Regina Dolar, v Celovcu je umrl 63 letni posestnik Jožef Počak iz Svečine, v Gradaču je umrl mariborski brivec Otmare Rescheneder. V St. Juriju ob j. ž. in okolici so umrli: Katarina Komplet iz Dobja, Franc Juhart iz Setine in Marija Soline iz Trnovca, V Celju in okolici so umrli: Ivan Resman, Frida Roje, Marija Breznik, Neža Knez, vsi iz Celja; dalje Franc Lešek iz Prožina pri Teharjih, Peter Romih iz Ponikev in Alojz Gajšek ter Robert Prevornik, oba iz Čreta pri Teharjih.

Čez dva dni bo izšel

znameniti poljski roman

»DEW AJTIS«

pod slovenskim naslovom

H R A S T

To med Poljaki najbolj brano delo je spisala znamenita

pisateljica MARIJA RODZIEWICOVNA

Drobna ljubljanska kronika

Druga izvedba Tomčeve kantate za soli, zbor in orkester: Krizev pot bo v sredo dne 2. junija ob 7. zvečer v ljubljanski stolnici. Pri tej priliki se bo izvajalo delo s spremljevanjem orkestra, kakor je tudi napisano v originalu. Spremljevali je prišel iz posebne naklonjenosti naš najodličnejši mojster na tem največjaštem instrumentu prečastiti gospod mons. Stanko Premrl. Solista bosta: altistka Franja Golobova in basist Julij Betetto. Pevski zbor Glasbene Matice bo pel zborovski del koncerta pa bo vodil ravnatelj Mirko Polič. Na drugo izvedbo dela, ki je doseglo pri prvi izvedbi veličasten uspeh, opozarjamo. Opozarjamo pa tudi, da bomo v prihodnjih dneh prihajali kratke analize posameznih poslušalcev. Predprodaja se bo začela jutri v ponedeljek v Knjižarni Glasbene Matice.

Razstava Kallin. Kregar, Musić, Omersa, Putrih. Sedel v Jakopičevem paviljonu zasluži po mnenju dosedanjih obiskovalcev vso pozornost ljubljanskega občinstva. Razstava je odprta dnevno od 9.30—19. V nedeljo bo imel ob 11. vodstvo po razstavi predsednik DSLU prof. Saša Santel.

Dijaki inje 3. in 4. razredov gimnazije in 4. razredov meščanske šole prijavite se za posebne instrukcije v predmetih za malo maturo. Ločeni oddelki po šolah in razredih

Učni honorar nizek. Poučujejo profesorji, strokovnjaki. Informacije in prijave dnevno dopoldne od 9 do 12, popoldne od 4 do 6: Specialne strokovne instrukcije za gimnazije in meščanske šole, Mussolinijev (Kongresni) trg 2, II. nadstropje, Središče mesta!

V Ljubljani so umrli od 14.—20. maja: Fink Antolija roj. Golice, 78 let, zasobenica, Japljeva 2; Pretner Franja, 87 let, zasobenica, Podmurska 57; Zupančič Olga, 24 let, trgovska pomočnica, Regerova vas 45; Pogacar Ana roj. Zupančič, 79 let, žena železniškega kmetičarja v p. Jančeva 8; Čehovin Karolina roj. Kenda vd. Petaros, 54 let, žena železniškega uslužbenca v p. Železničarjeva 33; Mizerit Roza, sestra Rozarija, 64 let, usmiljena sestra sv. Vincenčija Pav. Slomškova 20; Schambek Avgusta roj. Gregorič, 76 let, vdova polkovnika, Kotlovrska 28; Richter Katarina roj. Malč, 86 let, zasobenica, Hrenova 17. — V ljubljanski bolnišnici so umrli: Baltić Ivana, 70 let, kuharica, Močnikova 4; Perko Anton, 68 let, zasebni uradnik v o. Bleiweisova 35a; Petrič Uršula, 71 let, Stari trg 29; Černešek Marija, sestra Antonija, 77 let, usmiljena sestra sv. Vincenčija Pav. Slomškova 20; Strgar Gizela, 38 let, hči klenarja, Vidovanska 9; Drašler Stanko, 49 let, poljski napis 60; Janko Ivana, 54 let, žena čuvaja, Ortenek 33 pri Ribnici; Stok Amalija roj. Slabina, 33 let, žena tehničarja, Mariborska 25; Sršen Avgust, 44 let, kamnosek, Napoleonov trg 7; Kete Matija, 66 let, mestni delavec, Gerbičeva 18. — Stari dijaki in dijakini! Se je čas, da vasi sinovi in hčerke popraviš svoje očetne! Vpisite jih k nam! Pripravljali jih bomo vseh predmetov, na željo tudi posamezne instrukcije. Prav tako priprav-

ljamo dijake (inje) za nižji in višji tečajni list. Honorar zmeren. Vpisovanje dnevno od 8—12 in od 14—16. »Korepetitorje«, Mestni trg 17-1.

Iz zemljiške knjige. Grošelj Celestina, posestnik v Ljubljani, Poljanska cesta 7, je prodala Franu Virniku, gostilničarju na Poljanski cesti 7, zemljiško parcelo štev. 430-3 travnik k. o. Karlovske predmestje v izmeri 1665 kv. metrov za 25.000 lir. — Ana Strukelj, posestnica v Ljubljani, Zaloska cesta 8, je prodala Martji Savsavi, zasobenici v Ljubljani, Cesta na loko 37, nepremičnino vlož. št. 138 k. o. Trnovsko predmestje (hiša in vrt) za 80.000 lir. — Elia Vuklić, posestnica na Viču 63, je prodala Franu Jagodinu, mesarju v Ljubljani, Karlova ulica 5, zemljiško parcelo št. 132 k. o. Vič (koca in 2 travnika) za 85.000 lir. — Ivan Samec, trgovec v Ljubljani, Mestni trg 21, je kupil nepremičnino vlož. št. 87 k. o. Poljanske predmestje (hiša št. 7 v Striški ulici) za 250.000 lir. Hiša je bila prej last Elizabete Kornove roj. Eberle. Svoj čas pred 80 leti je bil lastnik te hiše Gasper Doberlet, po njem pa njegovi dedici.

Gledališče

Opera:

Nedelja, 23. maja, ob 17: »Traviata«, Izven.

Cene od 28 lir navzdol.

Ponedeljek, 24. maja: Zaprt.

Torek, 25. maja: Zaprt.

Sreda, 26. maja, ob 18: »Prodana nevesta«, Rod Sreda.

Četrtek, 28. maja, ob 18: »Madame Butterfly«, Red Četrtek.

Petek, 29. maja, ob 18: »Vaebovzetje B. D. M.« Oratorij, Red B.

G. Verdi: »Traviata«, Opera v štirih slikah. Osebe: Violetta — Vidaličeva, Flora — Polišekova, Anina — Ramičkova, Alfred — Čuden, Germont — Janko, Gaston — B. Sanci, Doulhol — Anžovar, Obigny — Dolni-

čar, dr. Grenvil — Lupša, Dirigent: D. Zebec, režija in scena: Č. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin.

Drama:

Nedelja, 23. maja, ob 15: »Primer dr. Hirnac Izven. Cene od 15 lir navzdol. — Ob 18: »Jorijeva hči.« Izv. Cene od 20 lir navzdol.

Ponedeljek, 24. maja, ob 18: »Amarsi cosic« — Tako ljubile gostovanje italijanske gledališke družine Renzo Ricci, Cene od 20 lir navzdol.

Torek, 25. maja, ob 18: »Vivere insieme« — »Skupno življenje«. Gostovanje italijanske gledališke družine Renzo Ricci. Cene od 20 lir navzdol.

Naznanila

RADIO, Nedelja, 23. maja: 8 Napoved časa, poročila v italijanski — 8.15 Koncert organizista Domenica D'Ascolija — 11.15 Prenošanje iz bazilike presv. Osnovanja v Firenzi — 12. Razlaga evangelija v italijanski (o. G. B. Marino) — 12.15 Razlaga evangelija v slovenski (o. K. Sekovanič) — 12.30 Poročila v italijanski — 12.45 Komorna glasba — 13. Napoved časa, poročila v italijanski — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva Oboroženih Sil v slovenski — 13.12 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 13.45 Operna glasba na ploščah — 14. Poročila v italijanski — 14.10 Koncert malega orkestra vodi dirigent Stane Lesjak — 15. Poročila v slovenski — 17.15 Inž. Janežič France: Boj vrtnim zajedalcem, predvajanje v slovenski — 17.35 Koncert Adamičevega orkestra — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.45 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Koncertna glasba — 14.25 Moderne

Sport

Ljubljana : Tobačna tovarna

Ze včeraj smo objavili, da je Lahoatletika zveza odložila svoje propagandno tekmo, predvideno za današnjo nedeljo, na poznejši čas. Tako bodo danes na vrsti samo nogometne tekme in teh bo v Ljubljani kar sedem! Glavni dogodek bo seveda srečanje med enajstoric Ljubljane in med Tobačno tovarno za točke v I. razredu. Položaj v razpredelnici je doslej tale:

Ljubljana	2	2	0	0	9:4	4
Hermes	3	2	0	1	6:5	4
Mars	3	1	0	2	7:9	2
Tob. tovarna	2	0	0	2	2:6	0

Ob 9.15 Vič : Mars (juniorji);
ob 10.15 Hermes : Mars (rezerve); obe tekmi bosta na igrišču Marsa za Kolinsko tovarno;
ob 9.15 Zabjak : Tobačna tovarna (juniorji);
ob 10.15 Ljubljana : Mladika (juniorji); obe tekmi bosta na igrišču Ljubljane;
ob 10 Ljubljana : Korotan (rezerve) na igrišču Korotana.

Sportni drobiž

SK Zabjak. I. moštvo naj bo za nedeljsko prvenstveno tekmo z Vičem ob 14.15 na igrišču Ljubljane. Vsi sigurno! Moštvo in mladina naj prinesajo s seboj sportne izkaznice.

Finalno tekmo za francosko nogometno prvenstvo bodo morali ponoviti. Ze pred dvema tednoma so igrali finale med Girondinsom (Bordeaux) in med Olympiqueom (Marseille) in izid je bil 2:2. Pozneje pa so ugotovili, da je igral za Bordeaux neverificiran igralec in tako so proglasili Marseille za prvaka. S tem pa se ni strinjal francoski športni vodja polkovnik Pascot, ki je menil, da ne gre reševati takih sporov pri zeleni mizi ter odredil, da bosta morali moštvi še enkrat igrati. Tekmo bodo ponovili danes v Parizu.

Na atletski prireditvi v Budimpešti je padlo nekaj prvih boljših letošnjih znamk. Najuspešnejši so bili metaleci kroglice: Nemeth 15.08 m, Schmidbauer 14.15 m in Csanyi 14.08 m. Med tekači velja zabeležiti Kövariya v teku na 5000 m 15 min. 51 sekund.

Anekdote

Profesorja Galetija, ki je poučeval v Gothi in je bil znan zaradi svojkega izražanja, so nekoč vprašali dijaki:

»Ali sta Friderik in Avgust Viljem Schlegel brata, ali kaj?«

Galetti je malo pomislil, nato pa odgovoril: »O Frideriku dobro vem, da je, o Avgustu Viljemu pa nisem prepričan.«

Aleksander Humboldt je s svojega južno-ameriškega raziskovanja prinesel s seboj kameliona. Takrat te živali v Nemčiji še niso poznali in zato jo je podaril samemu kralju Frideriku Viljemu III. Učenjaku se je zdelo potrebno opozoriti kralja na to, da ta žival poljubno spreminja barvo in pa da zna z enim očesom gledati v nebo, z drugim pa v tla.

A kralj se ni tej prirodoslovni redkosti niti malo začudil, marveč je kratko dejal:

»Vse to znanjo tudi moji ministri!«

Križanka št. 88

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20					21						22			23				
24				25					26					27				
28						29	30			31			32	33	34	35		
36		37	38	39	40				41		42	43		44				
45			46		47	48	49	50		51	52	53					54	
55				56				57			58			59				
60				61					62							63		

Vodoravno: 1. bodoči vladar, 18. pouk, 20. ranocelnik, 21. hribovec, oseba iz Pahorjevega romana, 22. del dneva, 23. prizor iz kmečkega življenja, 24. angleški politik, 25. Gregorčičeva pesem, 26. poljedelec, 27. dvoparkljar, 28. vzreja, 30. starokrščanski pozdrav, 31. svetopisemska oseba, 34. prižnica, 36. zapreka, 40. evropska reka, 42. pleme, rodovina, 44. del obleke, 45. izvir,

46. reka na Hrvaškem, 48. svojat, zarod, 53. kovinska mešanica, 55. kislina, 56. mesto v severni Italiji, 57. rimski cesar, 58. tuje moško ime, 59. prizadevanje, napor, 60. obvodna žival, 61. dišava, 62. prebivalka Kitajske, 63. pleme (tujka).

Navpično: 1. izrek, 2. kraj v Gorjancih, 3. trojanski junak, 4. prevozno sredstvo, 5. čebelji samec, 6. ogledovanje, 7. maščoba, 8. vihar, 9. rodovitna zemlja, 10. reka v Švici, 11. sorodnica, 12. krivoverec, 13. državna blagajna, 14. darilo, 15. šivalna potrebščina, 16. gora v Mali Aziji, 17. umetnina, 18. cesta, 19. puščavska skupina, 29. prevoznik, 32. ukaz, 33. reka v Bosni, 34. francoski vladar, 35. moštvo (tujka), 37. prebivalec Irske, 38. pokrivalo, 39. državnica v Zadnji Indiji, 41. žensko ime, 43. svetopisemski prerok, 47. turški naslov, 49. žensko ime, 50. zdravilo, 51. pripadnik izumrlega naroda, 52. ud družine, 54. del obraza.

Rešitev križanke št. 87

Vodoravno: 1. Domačija na meji, 15. kramp, 20. oko, 21. žito, 22. liga, 23. Kerr, 24. ikre, 25. minuta, 26. žun, 27. Ens, 28. kmetavs, 29. astra, 30. Leman, 31. Nola, 32. Sedan, 33. Chieti, 36. Fiat, 38. otok, 40. Smeli, 42. Meglé, 44. jen, 46. pomislek, 50. mat, 51. Ur, 52. obla, 53. Vinča, 54. Kiel, 55. Oise, 56. Magajna, 57. Jordan Jovkov.

Navpično: 1. doma, 2. okis, 3. Monti, 4. ažur, 5. čitatelj, 6. Italijan, 7. Jožef, 8. aluminij, 9. Nina, 10. agent, 11. Man, 12. eksotika, 13. jeklo, 14. Irma, 15. kres, 16. ritem, 17. akademik, 18. mrya, 19. pesnitev, 31. nomad, 33. cm, 34. Hera, 35. Elba, 37. apno, 39. klej, 40. selo, 41. laso, 43. Gog, 45. Eva, 47. oer, 48. sin, 49. kov, 51. um.

OTROŠKI KOTICEK

Lea Fatur

Roža in Kopriva

(Pripovedka)

Ko prideta mati in hči pred stolp, in seže mati po veliki ključ, stoji tu mladi Turek in se smehlja: »Imate pač velikega razbojnika tu notri?«

»Imamo ga res, pa dobro zavarovanega — poskusite sami, če odprete ključavnico.«

Poda mu ključ in migne z očmi hčeri. Ko se zaveri odposlanec njenega moža v odpiranje, sežeta graščakinja in njena hči po bodalec. Pa bodalec se ustavi ob železni srajci, Turek se obrne, zažvižga in prime graščakinja za roke. Zdi se, da je zrastel do neba, ko zagrmí: »Ti hudobna ženska! Umočila bi svojega lastnega sina!...«

Graščakinja strmi z očmi okrog, spoznava črte svojega sina — a preden se zave, kako bi se razmeram primerno izgovorila, je polno kmetov za njo in med njimi oni štirje Turki, ki bi morali biti že mrtvi.

»Izdajstvo in prevara!« vpije graščakinja. »Lastni sin preganja svojo mater!«

Pa že so jo potisnile močne roke v stolp, že nese kato rahlo in skrbno ubogo, ranjeno Rožo na sonce, na mehke blazine. Mati in hči se sededeta v mrzli ječi. Mati se boji in tolaži: »Gotovo pride kmalu moj mož — prišel bo k meni in ovila ga bom kakor vedno okoli prsa. Potem bo nagnal tega ničvrednega fanta in Roža pride nazaj sem.«

Kopriva pa ni nič upala od očetovega prihoda, jokala se je tako, da je blato kar zalivalo obleko, in kregala se je tako, da je kar rastel kup kopriv.

Od zgoraj, iz zunanega sveta, je bilo slišati trobentanje, ropot orožja, vzkliki veselih pozdravov. Zamrežena hudobnica je zastokala:

»Tihomil se je vrnil! Tu je bil, v bližini, in je zvedel vse. Ni je več pomoči za naju, ubogo dekle!«

»Lepo si res skrbela za svojo hčer,« jo je grizla Kopriva.

(Dalje).

BANCO DI ROMA

BANCA DI INTERESSE NAZIONALE - BANKA DRŽAVNE KORISTI
ANNO DI FONDAZIONE 1880 LETO USTANOVITVE

FILIALE DI LUBIANA
PODRUŽNICA V

Marijin trg 5, telef. 4316-4317

TUTTE LE OPERAZIONI DI BANCA - VSI BANČNI POSLI

Zahvala

Za vse izraze iskrenega sočustvovanja, ki smo ga bili deležni ob izgubi naše srčno ljubljene zenke, hčerke edinke, gospe

Malči Štok-ove roj. Slabina

soproge p. t. pristava

se na tem mestu pristrčno zahvaljujemo. Predvsem smo dolžni iskreno zahvalo častiti duhovščini in vsem onim, ki so s svojim spominstvom na njeni poslednji poti počastili njen drag spomin; posebno še zastopniku predstavništva Visokega komisariata g. dr. Rastrelliju, predstavniku pokrajinskega poštnege ravnanstva g. dr. Lebarju, direktorju Mestne elektrarne inž. Soncu, predstavniku Srednje tehnične šole g. inž. Tursku, tovarišem tehničnega oddelka in ostalemu uradništvu poštnege ravnanstva, kakor tudi osebju Mestne elektrarne Ljubljanske. Posebno smo hvaležni vsem cenjenim gospe, gospodičnam in sosedom, ki so v tako obilnem številu pospremili drago pokojnico na njeni poslednji poti. — Vsem in vsakomur še enkrat, prišerna hvala! Maza zašušnica bo darovana v torek, dne 25. maja 1943, ob 7 zjutraj v farni cerkvi Sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 21. maja 1943.

Zalujoči rodbini Ing. Štok in Slabina

DOTRPEL JE NAS LJUBLJENI SIN IN BRAT

DRAGO

POGREB BO V NEDELJO, DNE 23. MAJA 1943, OB POL TREH POPOLDNE Z ŽAL, IZ KAPELE SV. JAKOBA K SV. KRIŽU.

LJUBLJANA, DNE 21. MAJA 1943.

RODBINA DR. CAPUDROVA

ČASA EGIPTOUSKEGA PODKRALJA

U. Mioni

97

Ob skopi svelobi dveh plamenčkov se pokaže koščena postava velikega črnca, z divjim obrazom, z ognjevitimi drznimi očmi, rdeče obrobjenimi, kuštravimi sivimi lasmi, oblečena v rjavne in umazane cunjce.

»Ze vrnili?«

»Zal,« odgovori Baket.

»Tudi zdaj se vam ni posrečilo?« vpraša zaničljivo črnce.

»Ramuzenti nas je izdal,« odgovori Amen, ki je sovražil malega roparja.

»Ramuzenti je zvest. Nakana je bila preveč drzna. Prijeli so ga,« brani Baket.

»Torej nič?« vpraša Sjabako, Etiopce.

»Nič.«

»Niti enega prstana?«

»Nič!«

»Slabo, slabo!«

»In povrh izpostavljeni veliki nevarnosti. Nekateri naših so bili ujeti prej, Ramuzenti zdaj. Gorje, ako bo moral kdo povedati!« reče Amen.

»Nobeden ne bo govoril,« odgovori Baket z gotovostjo.

»Toda, ako bodo morali govoriti?«

»Ne bodo povedali. Sicer pa nas tu nihče ne odkrije. Naš dobri Sjabako nas bo dobro skrnil.«

»Bom, ker sem obljubil, pa samo še zdaj,« pravi Etiopce neprijazno.

»Eh, kaj? Ali nas drugič ne boš več skrnil?« vpraša Baket.

»Ne. Vi mi že nekaj časa pripravljate samo skrb in sitnost. Predzadnja zadeva je slabo izpadla; zadnje podjetje je bilo še slabše; ne samo, da niste dobili nobenega plena, marveč ste celo izgubili nekaj naših, drugi so pa povrh še jetniki; nevarni jetniki, ki lahko govorijo, ne zdajko in ne pogube le vas, marveč tudi mene. Ker vas je tako malo, česa naj od vas pričakujem? Moram se izpostavljati velikim nevarnostim zaradi vaših poželjivih oči in dvomljivega ugodja vam pomagati. Pri Arsnufiju, najmočnejšem med bogovi, ako bi ne bil obljubil, da vas nočoj sprejem in skrijem, bi vam pokazal vrata in vas pognal,« pravi Etiopce, ki je bil popoln sebičnež.

»Ali pozabljaš, da smo ti dali mnogo za služiti,« odgovori Baket, ki se je kar tresel od zadržane jeze. On je potreboval tega človeka, zato je moral to gladko požreti.

»Malo ali nič!« reče prezirljivo Etiopce.

»Stotine in celo na tisoče prstanov naenkrat.«

»Pretiravaš. Sploh pa, zakaj se niste obrnili drugam? Ker bi nihče, pa prav nihče ne bil tako neumen, da bi vam plačeval po najvišjih cenah kot jaz.«

»Tvoj zaslužek je bil ogromen.«

»Zelo majhen v primeri z nevarnostjo; in vedno sem vas branil. Toda ako te moje besede žalijo, lahko greš,« pravi Etiopce, ki ni imel nobenega ozira več na roparja. Cenil je ljudi po dobičku, ki so mu ga prinašali. Kakš-

no korist naj še pričakuje od Baketa zdaj, ko je izgubil že skoraj vse svoje zveste?

Baket kar drhti od prikrite besnosti.

»Počakaj malo! Nobene zadeve ne bom več sklenil s teboj,« reče grozeče.

»Se prav rad odpovedujem,« odgovori Etiopce prezirljivo. »Ako hočeš, lahko greš.«

»Kaj bi porekel, ako bi odšel k sodniku in prosil nekaznivost za plačilo, da ovađim tebe, ki si največji zvodnik?« ga Baket zelo neprevidno vpraša.

»Ah! Tako daleč smo že?« pravi Etiopce sam pri sebi. »Dobro, da vem. Bo treba podvzeti gotove mere.«

Ne pove pa tega glasno, ker noče s tatovi popolnoma prelomiti.

»Nocoj se skrite na navadnem kraju. Pripravljena je večerja in vino. Jejite, pijte, drugo se pa pomenimo jutri,« pravi glasno.

Baket je vesel odgovora. Prepričan je, da ima zvodnika v rokah in nadaljuje še bolj nespametno:

»Ah! ti se bojiš...«

Drugi ne odgovori, marveč kuje v svojem srcu maščevanje.

Odpelje roparje v klet brez oken, katero je skoplo razsvetljevala oljnica. Na mizi je bil kruh, meso in velik vrč vina. V nekem kotu je bil kup slame. Bili so zadovoljni s tem, kar hladno poslovali od njih.

Baket skrbno zapre vhod.

»Tu smo na varnem,« reče in si mane roke.

»Jaz pa nič ne zaupam,« pripomni Amen.

»Ti vedno ugovarjaš. Nasprotuješ vsemu, kar jaz rečem in ako trdim jaz, da je zdaj noč,

stavim, da boš rekel, da je poldne,« reče nevoljno Baket.

»Dozdej sem imel vedno prav jaz,« se brani Amen.

»Nikoli.«

»Nocoj na primer.«

»Prvič, da si uganil.«

»Pa njegovo govorjenje prej?«

»Sjabako ni nikoli zadovoljen.«

»Na tak način se ni še nikoli izrazil,« pripomni Meni zaskrbljeno.

»To pomeni, da je imel danes slab dan.«

»Da nas le ne izda?«

»Tega ne stori. To bi šlo na njegov račun. Ne smeš pozabiti, ako bi nas on izdal, bi ne le izgubil vse dohodke, ki mu jih mi prinašamo...«

»Zadnji čas presneto malo.«

»Jutri bodo lahko veliki. Pa je vprašanje, ako bi mu dovolili nekaznivost...«

»Gotovo mu jo bodo dovolili...«

»Ne bo mogel več opravljati svojega dobičkanosnega posla,« pripomni Baket.

»Kdo pravi, da ne bo mogel nadaljevati?«

»Vedeli bodo, da je bil zvodnik,«

»Ne bo povedal.«

»Povedali bomo mi. Dobro bodo pazili nanj in mu ne bodo dovolili nadaljevati posla, brez katerega pa on živeti ne more.«

»Prav nič mu ne zaupam,« ugovarja Amen.

»Etiopce je in boljše je, da tem ljudem ničesar ne zaupamo,« pripomni Meni.

»Kaj pa torej hočeš?« ga vpraša Baket.

»Da odidem.«

»Se nocoj?«

»Da.«

S. S. VAN DINE:

76

Umorjeni Kanarček

»Ta podlež!« je dejal Spotswoode s prezirom. »Da, jaz sem ga umoril in žal mi je, da tega nisem storil že prej... Nisem imel prilike za to... Skrit je bil v omari tisti usodni večer, ko sem se vrnil z dekletom iz gledališča. Brez dvoma me je videl, ko sem umoril plesalko. Če bi bil vedel, da se skriva v zaklenjeni omari, bi jo bil odprl s silo in ga spravil s sveta. A kako naj bi bil vedel? Zdelo se mi je popolnoma naravno, da je bila omara zaklenjena... niti zmenil se nisem zanj... Naslednji večer mi je telefoniral v klub. Najprej me je iskal doma v Long Islandu, tam pa je zvedel, da stanujem tu. Prej ga nikdar nisem videl. Zdi se pa, da je on mene dobro poznal... morda je del denarja, ki sem ga dajal dekletu, šel v njegove žepce... V kako blato sem zagazil...! Ko je telefoniral, mi je omenil gramofon in spoznal sem, da je nekaj našel. Sestala sva se v dvorani Waldorf, kjer mi je povedal vse podrobnosti. Nisem mu mogel ugovarjati. Ko je videl, da sem prepričan, da je videl vse, je zahteval od mene tako visoko vsoto, da sem kar odrenel... Umolknil je in si prižgal cigareto. »Nisem več bogat, gospod Markham. Ve-

dite, da sem na robu propada. Imetje, ki mi ga je zapustil oče, je že eno leto zaplenjeno. Posestvo v Long Islandu je last mojih žene. Malo ljudi je, ki vedo za vse to. Tudi če bi hotel biti podel, ne bi mogel Skeelu dati vsote, ki jo je zahteval. Dal sem mu nekaj denarja, da sem ga pomiril za nekaj dni. Obljubil sem mu, da bo dobil ostalo, kakor hitro se mi bo posrečilo prodati nekatere vrednostne papirje. Upal sem, da se mi bo medtem posrečilo dobiti v roke gramofonsko ploščo in mu tako zbiti orožje iz rok. To pa mi ni uspelo. Ko mi je zagrozil, da vam bo vse povedal, sem mu obljubil, da mu prinesem denar v soboto zvečer na dom. Dometil sem se za sestanek s trdnim namenom, da se ga za vedno znehim. Bil sem zelo previden, ko sem prišel k njemu, čeprav me je natančno opazil, kako naj se ravnam, da me nihče ne bo opazil. Ko sem prišel k njemu, nisem izgubljal časa. Izbral sem prvi ugodni trenutek in izvršil svoj načrt... Nikakor se tega ne kesam. Zaklenil sem sobo in mirno odšel ter se vrnil sem. Mislim, da sem povedal vse...«

Vance ga je zamišljeno gledal.
»Ko ste povišali postavko pri pokru, je vsota, ki so jo predstavljale igralne znamke, bila za vas precej pomembna.«
Spotswoode se je lahko nasmehnil.
»Predstavljala je vse moje imetje.«
»Čudovito...! Ali bi mi hoteli še povedati, čemu neki ste izbrali za svojo ploščo listek z Beethovnovim »Andante«?«

»Tudi to je bila pomota. Domneval sem, da bi v primeru, če bi se mi ne posrečilo tako kmalu, onesti ploščo in bi kdo hotel uporabiti gramofon, brez dvoma zamenjal klasično glasbo in izbral raje kako moderno popevko.«

»Slučajno je prišel do gramofona prav nekdo, ki iz vsega srca sovraži moderne popevke. Zdi se, da vam v tej igri sreča ni bila naklonjena.«

»Res je... Če bi bil veren, bi lahko govoril o božji kazni.«

»Rad bi vas še vprašal glede draguljev,« je dejal Markham. »Nikakor bi vas ne nadlegoval več z vprašanji, če bi vi sami že prostovoljno ne bili izpovedali najvažnejših stvari.«

»Nobeno vaše vprašanje ne more biti zame žaljivo,« je odvrnil Spotswoode. »Kakor hitro sem pobral svoja pisma iz skrinjice za dokumente, sem v stanovanju vse razmetal, tako da bi bilo videti, kakor da gre za roparski umor... Seveda nisem pri tem delu slekel rokavic. Iz istega razloga sem vzel tudi dragulje. Sicer pa sem večino teh draguljev plačal sam. Ponudil sem jih Skeelu, ta pa se je zbal in jih ni hotel; zato sem sklenil, da se jih znehim. Zavil sem jih v časopisni papir in jih vrgel v košarico za papir v bližini palače Flatiron.«

»Zavili ste jih v jutranjik »Herald,« je dejal Heath. »Ali ste vedeli, da Cleaver čita samo ta časopis?«

»Gospod narednik!« mu je Vance pretrgal besedo. »Prav gotovo gospod Spotswoode tega

ni vedel... drugače bi brez dvoma ne bil izbral prav ta časopis.«

Spotswoode je s pomilujočim pogledom pogledal Heatha, nato se zahvalil Vanceju s pogledom, končno pa je zopet nagovoril Markhama:

»Eno uro potem, ko sem odvrget dragulje, me je začela vznemirjati misel, da jih bo morda kdo našel in po časopisu uganil, odkod so prišli. Kupil sem torej drug časopis in nadomestil tistega, ki sem vanj zavil dragulje.«

»Je to vse?« je vprašal čez nekaj časa. Markham je priklimal.

»Hvala. Vse... Zdaj pa vas prosim, da bi šli s tema policistoma...«

»Če je tako,« je popolnoma mirno povzel besedo Spotswoode, »tedaj bi vas rad prosil še za malo uslug. Rad bi pisal nekaj vrstic svoji ženi... Zadošča mi samo nekaj minut. Imam vse potrebno tu, v sosedni sobi.«

Odšel je v drugo sobo, oba policista pa sta šla v majhni razdalji za njim. Skozi vrata smo ga videli, ko je sedel k pisalni mizi in iztegnil roko proti malemu predalčku nad ploščo mize. Nenadoma smo opazili, kako je Heath skočil naprej. V istem hipu se je zašlešal pok. Vsi trije smo planili v sobo, a ko smo se približali pisalni mizi, je Heath držal v rokah mrljca.

»Brez oklevanja je hotel plačati svojo stavo,« je zamrmral Vance, ko smo odhajali. »Bil je zares igralec do konca!«

K o n e c.

Temeljita priprava za primer vdora v Francijo

Nemci niso zgradili le močnega obrambnega zidu ob obali, pač pa so primerno poskrbeli tudi za obrambo v notranjosti Francije

O močnih utrdbah oziroma o več ali manj strnjemem obrambnem zidu, ki so ga Nemci zgradili od skrajnega severnega konca Norveške do španske meje na Pirenejih, so zlasti nemški in italijanski listi zadnje čase že mnogo napisali, a še vedno nas presenečajo z novimi podrobnostmi, kako temeljito so se Nemci pripravili v Zahodni Evropi za primer, če bi Angleži in Amerikanci skušali vdreti v Evropo. Nekaj novih zanimivosti o tem obrambnem zahodno-evropskem zidu nam popisuje italijanski poseben dopisnik Raffaello Romano v svojem poročilu od nekje iz Francije. Med drugim piše tudi tole:

»Sodobna vojna je iznašla že vse mogoče načine, kako sovražnika presenetiti z napadom. Sprito tega se je rodila potreba zavarovati se pred vsako možnostjo. Zavedajoč se tega so naši zavezniki Nemci uredili v zasedenih deželah kar cel obrambni sistem. Zlasti v Franciji je ta organizacija dosegla takšno stopnjo popolnosti, da se zdi res vsega občudovanja vredna.

Cez vso Francijo je razpeta

najgostejša mreža vojaško važnih naprav

glavnih utrdb in postojank za lažje orožje. Tam imajo cestne zapore, ovire vseh vrst za primer, če bi sovražnik poskušal prodreti s svojimi oklepniki in motoriziranimi oddelki, opazovališča, priprave, s katerimi lahko že na velike razdalje slišijo, da se bližajo sovražna letala, ter nešteto drugih stvari.

Potem ko sem videl vse obrambne naprave ob belgijski in francoski obali, ob Rokavskem prelivu in ob Atlantiku ter obrambne naprave ob Sredozemskem morju, sem si šel ogledat tudi, kako so poskrbeli za obrambo na notranjih predelih Francije. Nemci dopuščajo med drugim naslednji

dve enostavni možnosti

1. Sovražnik ima lahko srečo pri svojem »zkrcaju,« lahko se mu tudi posreči prebiti naše številne obrambne črte na kakšni točki ter prodreti v notranjost dežele.

2. Sovražnik lahko tudi nepričakovano spusti kje svoje padalce in z letali prepelje čete na kakšnem kraju zasedenega ozemlja.

Vprav sprito teh pomislekov so tudi v notranjosti dežele storili vse potrebno. Tako so se zavarovali, kakor da ne bi bilo tiste strahotne obrambne črte ob obali. Povsod so zgradili utrdbe iz železobetona in jih sijajno maskirali. Nad vsakim cestnim križiščem bedi artilerija in nad vsakim krajem, ki je količjak važen, preže puške ali kakšna dobra strojnica. Mostovi, železniške proge, električne centrale, gasometri, radijske postaje, telefonske centrale, mesta in podeželski kraji, ravnine in hribi, bližnje okolice mest ter odprta polja zunaj na deželi — vse to je zastraženo z vojaškimi posadkami, ki budno pazijo na vse, kar bi se utegnulo zgoditi. Vsako najmanjšo stvar imajo pod svojim nadzorstvom.

Zaščita dežele — navsezadnje je to tudi splošna zaščita Evrope, zakaj vsaka odrezana točka, kamor bi se sovražniku posrečilo stopiti, bi takoj postala nevarna točka za vso evropsko celino — je zares totalna, zakaj Nemci so znali na občudovanja vreden način ukreniti vse potrebno.

Videz in resnica

Na videz se zdi, kakor da na vsem tem širnem področju ni nikjer nobenega nemškega vojaka, pa tudi ne nobene strojnice. Toda v resnici so to morda vprav tisti kraji, kjer so obrambne naprave najmočnejše. Vse je maskirano in skrito tako, da človek skoraj ne bi mogel verjeti. Vse je urejeno tako, da človek še daleč nima vtisa, da so to zasedeni kraji. Povsod železna roka v »zametastih, rokavicah.«

Toda te zametaste mehke roke znajo biti že je treba, tudi jeklene. Nemci v Zahodni Evropi niso zgradili le najsodobnejših utrdb in obrambnih naprav na podlagikušenj, ki so si jih pridobili v bojih na tolikih krajih v Evropi in Afriki v času sedanje vojne, pač pa so tja poslali tudi zelo mnogo divizij najboljših vojakov ter jih opremili z najpopolnejšim orožjem.

Najnovejše orožje

Prav tako kakor na evropskem vzhodu nimajo nemški vojaki — vsaj po veliki večini ne — nič več takšnega orožja, kakor so ga bili imeli ob začetku vojne. Tudi na tem polju vedno kakšna novost, zaradi katere je nemška vojska na zahodu lahko obdržala največjo udarnost. Ta napredek glede orožja gre vzporedno z vsemi napredki vojne tehnike. Med najnovejše orožje, s katerim razpolaga nemški vojak, spadajo na primer tudi najsodobnejše vrste strojnice in protitankovskih topov ter velik

tank »Tiger,« ki je najpopolnejši na svetu. To najnovejše orožje je dokazalo svojo veljavo na vzhodnih evropskih bojiščih, in to orožje imajo zdaj pripravljeno tam še v dokaj večjem številu za tedaj, ko se bodo vneli spet hujši boji. Če bo sovražnik hotel, bo to orožje tudi na zahodu pokazalo, koliko je vredno.

Tudi v notranjosti dežele

neprestano urijo vojake

v rabi orožja in v izvajanju vojaških nastopov. Nešteto krat nas je kje na francoskih cestah, po katerih smo se častniki vozili s posebnim avtobusom, iznenadilo regljanje strojnice in gmenje topov nekje v bližini, čisto smo tudi videli, kako se je pehota pognala v naskok na namišljeno sovražnikovo postojanko, ali kako so navalili tanki in druga oklepna vozila. Sreča za nas, da so bile vse to samo vaje in da so bile krogle iz lesa ali iz papirja, zakaj vojaki, ki so imeli pred seboj edini cilj, zavzeti »sovražnikovo« postojanko, ki so jim jo v svojem bojem ukazali označili njihovi poveljniki, se niso prav nič zmenili za ropot našega avtobusa. Ljudstvo po teh krajih je bilo opozorjeno na te vaje in zato takrat ni hodilo po teh cestah, kjer bi jih tudi lesene krogle iz strojnice lahko ranile. Mi pa smo se čisto nepričakovano pripeljali tam mimo, in častnikom, ki so nas spremljali, je bilo naravnost všeč, da so okrog nas frčale tiste neškodljive krogle.

Akrobatska spretnost

Nekoč sem imel priliko gledati vaje z oklepnimi vozili. Vsak vojak, ki pripada posadki teh jeklenih orjakov, najodobnejših boj-

Ali je mogoče zmagati samo z letalstvom?

Po mnenju nekega ameriškega strokovnjaka bi za zmago zadostovalo 3000 bombnikov, ki bi zagnali 12.000 bomb na dan

V turinski »Stampie« beremo zanimiv članek, v katerem nekdo iz Carigrada razpravlja o vprašanju, katero od dosedaj znanih vrst orožja more biti odločilno za zmago. Članek se zdi precej tehten in poučen in ga prinašamo v izveščku tudi za naše bralce. V njem piše nekako takole razmišlja:

Kako sodita moskovski in washingtonski Rus

Nekateri verjamejo, drugi ne. Nekateri mislijo, da je letalstvo tisto, ki bo v sedanji vojni prineslo odločitev, drugi spet to zanikajo. Povsem jasno je, je zapisal ruski general Journaev v »Rdeči zvezdi,« da samo letalstvo še ne zadostuje za končno zmago. Edino sredstvo, s katerim je mogoče zmagati, je močan udarec z vsemi silami, kopenskimi, pomorskimi in letalskimi.

Napačna je razlaga nekatere anglosaških vojaških strokovnjakov, ki pravijo, da se nobena dežela in nobena vlada ne bi mogla upirati načrtnemu obdelovanju s tri tisoč bombniki, ki bi zmetali vsak dan po 12.000 ton razstreliva. Omenjeni sovjetski general skuša ovreči to trditve ter končuje svoja izvajanja s pripombo, da niti sovražnik, ki bi razpolagal z veliko številčno premočjo v letalstvu, ne bi mogel dobiti vojne ali doseči ločene zmage, če bi le naletel na močan in zagrižen odpor v zraku in na močno protiletalsko obrambo.

Journal, kakor se zdi, odgovarja majorju Aleksandru Severskemu — ameriškemu tehničnemu strokovnjaku, po rodu Rusu, ki je med drugim dosegel velik uspeh s svojo knjigo pod naslovom »Zmaga z letalstvom,« toda Seversky, ki ima precej revolucionarne nazore, ne odneha in v glavnem zatrjuje, da je konec koncev vse odvisno od načina vojskovanja in od sredstev, ki jih kdo v boju uporablja. Po njegovem mnenju mora zmagati tisti, ki ima večje število letal in jih zna modro uporabljati.

Vloga letalstva v bojih na kopnem

Najprej si je treba biti na jasnem glede vloge, ki jo lahko odigra letalstvo kot samostojno orožje. Na bojiščih je letalstvo bistvene važnosti: je učinkovito ko nobena druga stvar, in tam gre za očistitve terena, da se pospeši prodiranje motoriziranih divizij, manj učinkovito pa je, če nima opore na tleh, kar se z drugimi besedami pravi, da sami letalski napadi na kakšno deželo, kjer istočasno ne more nastopiti tudi pehota, pomeni malo in še manj koristi, če sovražnik, ki takšne napade uprizarja, ne zna izbrati pravih ciljev. Zmota je, če kdo misli, da bo s svojimi letalskimi napadi, skoro izključno namenjenimi civilnemu prebivalstvu, omajal moralo, namesto da bi napadal letališča in vojaške cilje. Prav tako je zmota — pravi Seversky — zanašati se samo na število

nih sredstev, kar so jih zgradili Nemci, je strokovnjak zase. Vsak vojak ima svoje orožje, ki ga pozna do vseh potankosti. Ne moreš mu zastaviti vprašanja, s katerim bi ga spravil v zadrego. Na vse ti zna odgovoriti. Najprej se vsak vojak nauči, kako se skače na oklepno vozilo in kako iz njega. Ta začetni pouk traja tri mesece. Vsak dan takšne vaje ponove nešteto krat. Na koncu sem videl, kako so vojaki skakali v tanke in iz njih s takšno spretnostjo, da bi jim jo še poklicni akrobati zavidali.

Potem jih začno učiti, kako je treba voditi vozilo, kako ravnati z radijskim aparatom in z orožjem. Treba je znati vse to in še marsikaj drugega, če naj se vojak, ki pripada oklepemu oddelku, v vsakem položaju znajde. Neverjetno je, kaj vse premorejo ne samo težki tanki, pač pa tudi lažja bojna vozila. Ne zadržaj jih nobena stvar, ne zaraščen gozd, ne strma vzpetina, ne voda.

Hvaležni Angležem, da so prišli pogledat

Posebni dopisnik potem piše, da je nekoč prisostvoval tudi veliki bitki med oklepnimi vozili, bitki, ki so se je udeleževala tudi letala. Pravi, da je med temi vajami priletelo nekaj sovražnikovih oglednih letal. Protiletalske baterije so začele streljati nanje, ne da bi vedele, da so to sovražna letala. Angleški letalci niso pričakovali takšnega sprejema. Takoj pa so se dvignili z letališč, ki jih je v Franciji vse polno, tudi nemška lovska letala in Angleži so se morali zaplesti v boj. Slednjič so jo angleški lovci morali pobrisati in povedali so mi pozneje, — končuje italijanski častnik svoj popis — da se je eno sovražnikovo letalo v zraku ugrзло in treščilo na tla. Sodniki, ki so bili določeni, da povedo svoje mnenje o vojaških vajah, pa so rekli, da so Angležem zelo hvaležni, ker so nemški vojaki še bolj resno vzeli svoje vaje, ki so vprav zaradi prihoda angleških letal mnogo pridobile na svoji vrednosti.

letal, pri tem pa ne gledati tudi na to, kakšna so ta letala, dobra ali slaba. Napačno bi bilo misliti, da večje število letal lahko nadomesti slabšo njihovo grajenost.

... na morju

Sedanja vojna pa je še lepše prikazala vlogo, ki jo letalstvo igra v bitkah na morju. Angleži so to prvič skusili na Kreti, drugič pa se je to pokazalo, ko so Japonci potopili oklepnici »Prince of Wales« in »Repulse,« dokazali pa so na drugi strani tudi sami, ko so preganjali in razbili »Bismarka,« prav tako kakor so tudi Amerikanci dokazali, ko so Japoncem potopili bojno ladjo »Harat,« Vsekakor je treba poudariti — pripominja Seversky — da ranljivost kakšne površinske ladje ni manjša, če takšna ladja razpolaga s tako imenovanim »zaščitnim dežnikom,« zlasti ne, če gre za kakšno letalonosilko. Takšna zaščita bi morda zadostovala v primeru, če ladjo ogrožajo letala s kakšne sovražnikove letalonosilke, toda kadar morajo odbiti val sovražnikovih letal, ki prilete z letališč kje na kopnem, je v smrtni nevarnosti. Letalonosilka je bombnikom tudi sila tarča in je zato njena korist razmeroma omejena. In res se je v sedanji vojni že skoro vedno zgodilo, da je bila letalonosilka, ki so jo napadla letala od kje s kopnega, potopljena ali vsaj poškodovana. To potrjujejo boj za Norveško, bitka za Kreto in krvav dogodek z letalonosilko »Illustrious,« — Napad na Pearl Harbour se je posrečil samo sprito dejstva, kjer je bil izveden nepričakovano. Kjer pa ogledniška letala preprečijo takšno presenečenje in kadar sovražnik, ki mu je napad namenjen lahko pravočasno pošlje s kopnega zadostno število bombnikov, ki se lahko potem spet vračajo na celino, da se založe z novimi bombami, in ki so neskončno bolj okretni kakor pa letala z letalonosilk, se morajo napadalecve oklepnice in letalonosilke, če hočejo ubežati popolnemu poginu, na svojem umiku neprenehoma boriti.

Neki pisec smatra za pametno priznati, da glede tega

niti vojna taktika niti tehnika še nista spregovorili zadnje besede

da je med pripravljanjem in urjenjem vojaštva, pripravo, ki traja dosti dlje, kakor pa je mogoče sestaviti razne vojne stroje, treba računati z dejstvom, da neznansko hitro raste število letal, ki predstavljajo takšno oviro, da so nasproti njej tudi najdrzejši teoretiki brez moči. Pa tudi s stališča tehničnega napredka je treba upoštevati, da preteče precej časa od trenutka, ko se komu porodi načrt za kakšno novo letalo in do tedaj, ko se takšna nova letala lahko že v velikem številu uporabljajo. Ta tehnični strokovnjak tudi nič kaj pre-

Francozi so omogočili ameriške uspehe v Afriki

V Severni Afriki so poskrili ogromna količina orožja in streliva, namesto da bi ga izročili komisiji za premirje

Francoski častniki so v Severni Afriki poskrili velike količine orožja, namesto da bi ga izročili komisiji za premirje.

Da so pri izkrcanju angleško-ameriške vojske v Severni Afriki sodelovali s temi izkrcevalnimi četami tudi Francozi, dokazuje neka brzobjavka iz Eisenhowerjevega glavnega stana, ki jo je te dni objavil »United Press.« Francozi so bili tisti, ki so Amerikancem pomagali, da so lahko izvedli svojo nalogo. Ta brzobjavka iz Eisenhowerjevega glavnega stana pravi:

Zdaj se je zvedelo, da je francoskim častnikom uspelo skriti velike količine vojnega blaga, ne da bi bila za to vedela komisija, ki je sklenila premirje z Nemčijo in Italijo. To orožje in strelivo je za opremo francoskih čet zelo dragoceno. Znaša tretjino tistega, kolikor ga je bilo izročene komisiji za premirje leta 1940. Prišlo je iz evropske Francije v Severno Afriko in je bilo skrito v podzemskih rovih, rudnikih, na polju in drugod. Razpočlali so ga leta 1941 in poskrili po raznih krajih, navzlic temu da je bilo v deželi mnogo nemških in italijanskih agentov.

S pomočjo senegalskih strelcev in domačinov iz Severne Afrike so francoski častniki organizirali tajno organizacijo, ki je skrbno varovala to rožje.

Ko so se lani novembra meseca Amerikanci in Angleži izkrcali v Severni Afriki, so našli v Meosu 20.000 pušk, 30 poljskih topov, 30 manjših topov, 15 težkih strojnice, 160 metalcev granat, 4000 lahkih strojnice, 45.000 ročnih granat in 175 6,5 cm granat. Iz enega samega skrivališča nekje v gorah so privlekli 75 avtomobilov in nad 700 ton razstreliv. (Stefani.)

Širite najboljši slovenski list »Slovenec«!

več ne verjame v tiste presenetljive iznaidbe, ki naj bi povsem spremenile sedanje letalsko vojskovanje. In ko nekateri govore

o letalskem motorju, ki bi imel 8000 KS

se posmehljivo sprašuje, zakaj ne mislijo še malo na takšno letalo s katerim bi lahko bombardirali luno. Seveda je mogoče zgraditi motor, ki bi imel 8000 konjskih sil, toda nastaja vprašanje, kako bodo tak motor namestili v letalo, ki bi v vojaškem oziru tudi kaj pomenilo. Tedaj ko se je vojna začela, je moč letalskih motorjev na splošno nihala med 1000 in 1200 konjskimi silami. Danes imajo lovska letala motorje s 1500 do 1800 K. S. in ne bo več dolgo, ko bodo lovska letala gnali motorji z 2000 do 2200 konjskimi silami. A skok od 2000 na 8000 je le malo prehod.

V začetku vojne so imela razne vrste svoje čisto določene naloge. Bombnik je bombardiral in lovil so samo »lovci,« Kmalu nato pa so se pojavili lahki bombniki, ki so bili prav tako odporni kot težki bombniki ter enako nagli kakor lovska letala. Vedno jasneje se kaže težnja, da bi letalska letala lahko dosegla višine med 10.000 in 12.000 metrov. In ta letala letajo najraje ponoči. Vsi test, pri čemer danes ne gre le za bombardiranje, je zaupano srednje velikim letalom, čimbolj omejeni pa so poleti velikih bombnikov, ki jih morajo v vsakem primeru podnevi spremljati pri nastopih na kratke proge lovska letala. Veliki štirimotorniki kljub svoji močni oborožitvi in oklepom podnevi nujno potrebujejo spremstva.

Nov način boja proti »letečim trdnjavam«

V zvezi z vprašanjem težkih bombnikov poroča ameriško časopisje o novi japonski taktiki proti »letečim trdnjavam.« Ta nov način boja obstoji ne morda v tem, da bi na leteče trdnjave streljali z letal, pač v tem, da bi se najprej dvignili tako visoko nad leteče trdnjave, da jih izstrelki s teh trdnjav ne bi mogli več doseči, potem pa s metalni nanje tempirane bombe, ki naj bi eksplodirale v bližini teh orjaških štirimotornikov. Amerikanci pa seveda pravijo, da bombe, ki so jih doslej spuščali z višine nad 300 metrov na »leteče trdnjave,« niso mogle povzročiti nobene škode.